

BHĀLA CARITA

(DIE ABENTEUER DES KNABEN

KRISHNA

SCHAUSPIEL IN 5 AKTEN

BHĀSA

2

TEXT HERAUSGEGEBEN VON

DR. H. W F L L E R

H. HAESSLI-VERLAG · LEIPZIG

Bhāsa's
Bālacarita
herausgegeben
von
Dr. J. Meller

Vorwort.

Die Gemüthsgute sind der jetzt so sehr
jünglichen Bhāsa - Texte sind gemein
daß für die Gelehrten der Gegenwart und
der Wissenschaft so wichtigen Bāla-
carita beinahe keine weitere
Korrigierung. Von meinem Zöglinge.
son Plan, im wesentlichen den in der Tri-
vandrum Sanskrit Series 1912 von J.
Ganapati Sāstrī herausgegebenen Text
abzudrucken, mit Anmerkungen zu
verfassen und statt der Chāyā eine al-
phabetische. Kurzform der Konkordanz
mit deutscher Übersetzung beizufügen,
die ich bald fertig bekommen, weil
ein solches Vorhaben den göttlichen be-
stimmten wenig aufweist, und weil

Correct.

Die Grundsätze sind der gilt zu haben
gungunglichen Jōhōa - Tage und Jahre
das für die Qualität der Dokumente
des Zeitpunktes für richtigem Bōa.
carita durch keine weiteren
Nachprüfung. Der gesamte Zeitungs-
plan, im nachfolgenden den in der Di-
viduum Sonett Series 1912 von J.
Gaiyōshi Sōtō Jōhōshōshōshōshōshō
abgeben, mit Anmerkungen zu
werden und steht der Jōhōa an die
gungunglichen Jōhōa - Tage und Jahre
mit der für die Qualität der Dokumente
des Zeitpunktes für richtigem Bōa.
carita durch keine weiteren
Nachprüfung. Der gesamte Zeitungs-
plan, im nachfolgenden den in der Di-
viduum Sonett Series 1912 von J.
Gaiyōshi Sōtō Jōhōshōshōshōshōshō

Vorwort.

Die Gornülgata ainal der jist so pfer
zünglingfem Bhāsa - Text and gänal
dal für die Gafstte dal Kommanant
dal Krifflunikhunt so reiftigen Bala.
carita beauf einer weiteren
Kerftfertigung. Hore minnen Boffringli.
fem plan, im wafentliche den in der Tri.
vandrum Sanskrit Series 1912 von J.
Ganapati Sāstrī formlingebann Text
abzutrücken, mit Anmerkungen zu
worfem und statt der Chāyā im ul.
yftatthfem. Horeinfuit der forkritesichter
mit derfsem Uterfetzung brizufigen,
bin ich bald reitir abgetommen, weil
ein folchaf Horefem den grotthifsem be.
drufiffen wenig auffrucht, und weil

II

Die Kapillare der Larynxöffnung, die
 meiner Übersehung der Bälcarita
 vorübergehend, eine selbstständige Aus-
 gabe ermöglichten. Wenn ich mich be-
 müht habe, bei der Feststellung der Trä-
 ger möglichst Kupferstich anzugeben,
 so gesteht sich nicht nur im Hinblick
 auf den Mangel an handschriftlichen
 Material, sondern auch auf die unvoll-
 ständige gute Überlieferung dieser
 Stämme, die sich die gezeichneten in
 ihren verschiedenen Proportionen be-
 steht. Es ist nicht möglich.
 besonders von den Bälcarita sagen
 können, daß unsere Prinzipien Lärm-
 klingen, ja unsere, wenn nicht an-
 dererseits Teile der Dialoge verloren
 gegangen sind. Vielleicht ist die
 Lektüre meiner Handschriften für die
 Zeit gegeben. Wichtig sind voran-
 gesetzt Livia auf Ganapati's Hand-
 schriftentexte anzugeben.

fien besondern Töfierungkeit hat
 die Laftstellung; das Buchst. der Flo.
 Briefst. des Bālacarita nimmt
 mit dem Pañcarātra eine Tönder-
 stellung ein, insofern in diesem bei-
 den Händeln eine von W. Priddy, Bhā-
 sa's Prākṛit, Tüte 6 als Māgadhi
 bezeichneter Vokal mittritt, der den
 Ziffern ३ und Nomin. Sg. — ० anhängt,
 während die Māgadhi sonst durch ३
 und Nomin. Sg. — ३ gekennzeichnet ist.
 Hier liegt aber wohl nicht Māgadhi,
 sondern eine mit der Sauraseni ver-
 wandte, besondrer Göttervokal
 vor. Hier sind zwei die Götterkenn-
 zeichen dieser Vokal, ३ statt ३
 ३, sowie ३ statt ॣ, nicht konsequenter
 durchgefaßt; die aber der Rikfall
 in ३ und ॣ an manchen Stellen ge-
 führt mittritt und sich oft in beson-
 der geläufigen Wörtern findet, so
 haben wir in diesen Übersetzungen

von der Royal Tafel der Handschrift zu-
reblisten, die verbleibend werden müs-
sen.

Ein Brief aus dem Palacarta
verherrschen Historikern zeigt
mir, daß wir für drei Stadien zu
unterschieden haben, oder vielmehr drei
Arten sind und dieselben Stadien:

1. Saurasen, von allen Seiten,
nächst der Götterwelt, gegeben.

2. Eine Art der Saurasen,
die sich 8 und 8 gebungswort ist
und von den Göttern, Mächten
und Königen gegeben wird.

3. Eine Art der Saurasen,
die 8 und 8 misst und von den
Göttern gegeben wird.

Einige Stellen können zu
der Annahme kommen, daß die
Götterwelt abseits, wie die ande-
ren Seiten, Saurasen geben.
Aber nur 8 ist regelmäßig, verweist

pass n' empouff. & empouff. & empouff. & empouff.
 lakt der Göttermischungen kann aber
 noch wohl nicht so sehr sein denn der
 Göttermischungen, wie wird der Fall
 sein, wenn sie n', statt das in ihrer
 unheimlichen Umgebung sibirischen L.,
 hervorgehen. Dagegen stimmt die Ant.
 gewiss das Ziffernblatt mit B sehr gut
 zu dem unheimlichen Charakter ihrer
 Rede gegenüber der unheimlichen Götter.
 mit der Götter.

Nach diesen Prinzipien habe ich
 meine Verbesserungen in den Proben.
 stellen gebracht. Wenn ich Seite
 13 „parijanam“ in der Antwort der
 Götter Nanda einmündigst setzen
 ließ, so geschah dies, weil die Hindu.
 folgend das Wort gleichsam das (ist)
 der Frau Vasudevas einstellt. In
 meinen Prinzipien und ist es bei
 der 3. Prof. Ling. Procs. ist das d
 richtigstellen, z. B. vaddhai, uclia;

Ich habe ich zu Ihnen gehen lassen,
 in Prosa nicht, außer in einem
 geliebten Miltbrand wie Kā geō.
 Uppringlich wollte ich mich dason-
 fiden wie Kaha, ahava mit ich.
 Ich der Sauraseni mangeln, ich
 sprachen für viele Dichtungen vorzu-
 liegen, die ich auf fast fast regel-
 mäßig zu h sind.

Ich ist ab mit verschiedenen Grün-
 den vor, Text, Chāyā, Prosa.
 nennen mit Dichtungen
 in derselben Schriftgröße wiederzu-
 geben, so habe ich die Symphonie-
 mationen großen Tagelstern ge-
 stellt und die Chāyā von dem Text
 durch einen Brief gegeben. Die Pro-
 saformen haben immer an der-
 selben Stelle und sind durch eine
 Interpunktion von dem Text abge-
 grenzt. Ich Prosa vorzuziehen für..
 Ich ist vorgegeben, nur für Miltbrand

Namen zu bekommen. Laß ich den Gelb-
 Hirsch verwandelt habe, bitte ich, nicht
 kugelhüßig mißzuverstehen. Wenn
 ich ihn bei einigen Vokativen ge-
 gen meinen pfustigen Geborniswist
 yachzt habe, so yachzt dies nicht
 Rücksicht auf den Zusperrungserung.

Die Anmerkungen aufhalten
 alle von meinem Text abweisen.
 den Leuten. Kommt habe ich die
 Anmerkungen, den Reiz zu spe-
 ren, mißgibt eingepflichtet sind
 mich nicht nicht nicht auf die beginn-
 dene meiner Textanmerkungen ein-
 gelassen; ich hoffe, daß die mei-
 sten von selbst einleuchten. Die
 ad mir können zu dem was, ein miß-
 liffst gewöhnlich bildet von Ganapati's Auf-
 gabe zu vermitteln, können seine
 Anmerkungen nicht unberücksichtigt
 bleiben. Wollte ich oder doch ein
 Falsch haben gebildet sein, so bitte

ist eine. Kausale und geistige Mittheilung.

Gerne besimeut H. Jacobi, den
Gerne Professoren v. Garbe und J.
Heubel, den auch bei seinem Abtri-
ben mit Rath und That unterstützt
haben, sowie ich meine unterstütz-
ten dankend, ebenso dem Hrn.
H. Haessel, der die Genußgabe
des Textes und der Übersetzung
unter den vorzuziehenden pflichtigen
Verhältnissen im Lande besetzt
Wise übernommen hat

Dr. H. Weller

Inhalt

Verzeichniss	Seite I bis VIII
Erst	" 1 . 78
Leopold Alt	" 1 . 24
Frederik Alt . .	" 25 . 37
Heinrich Alt . . .	" 38 . 54
Hilmar Alt . .	" 55 . 65
Ernst Alt . .	" 66 . 78
Anmerkungen .	" 79 . 98
Aufgaben, Nimmernummern	
Matrizen der Thesen	" 99 . 103
Konfessionen . . .	" 104 . 105

बालचरितम् ।

॥ नान्व्यन्ते ततः प्रविशति सूत्रधारः ॥

सूत्रधारः ।

शङ्खनीरवपुः पुरा कृतयुगे नाम्ना तु नारायण-
स्तेतायां विपदार्पितत्रिभुवनो विष्णुः सुवर्णप्र-
भः ।

दूर्वाश्यामनिभः स रावणवधे रामो युगे द्वापरे
नित्यं यो ऽञ्जनसन्निभः कलियुगे वः पातु
दामोदरः ॥ १ ॥

एवमार्यमिश्रान् विज्ञापयामि । अये किन्तु
खलु मयि विज्ञापनव्यग्रे शब्द इव श्रूय-
ते । अङ्ग पश्यामि ।

॥ नैपथ्ये ॥

अहं गगनसञ्चारी ।

सूत्रधारः । भवतु विज्ञातम् ।

पतत्यसौ पुष्पमयी च वृष्टि-

र्नदन्ति तूर्याणि च देवतानाम् ।

• द्रष्टुं हरिं वृष्णिकुले प्रसूत-
मभ्यागतो नारद एष तूर्यम् ॥२॥

॥ निष्क्रान्तः ॥

• ॥ स्थापना ॥ १

॥ ततः प्रविशति नारदः ॥

नारदः।

अहं गगनसञ्चारी त्रिषु लोकेषु विष्णुतः।

ब्रह्मलोकादिह प्राप्तो नारदः कलहप्रियः ॥३॥

भोः^१

क्षीणेषु देवासुरविग्रहेषु

नित्यप्रशान्ते न रमेऽन्तरिक्षे।

अहं हि वैराध्ययनान्तरेषु

तन्त्रीषु वैराणि च पट्टयामि ॥४॥

अपि च ।

भक्तिः परा मम पितामहभाषितेषु

सर्वाणि मे बहुमतानि तपोवनानि ।

सत्यं ब्रवीमि करजाग्रहता च वीणा

वैराणि भीमकठिनाः कनहाः प्रियै मे ॥५॥

तद् भगवन्तं लोकादिमनिधनमव्ययं लोक-

हितार्थं कसवधार्थं वृष्णिकुले प्रसूतं नारा-

यसं द्रष्टुमिहागतोऽस्मि। अये इयमत्रभव-

ती देवकी। मायया शिशुत्वमुपागतं त्रि-

लोकेश्वरं प्रगृह्य नसुदेवेन सह शनैः स्वर्ग-
दान्निष्क्रामति । यैषा ।

लोकानामभयकरं गुरुं सुराणां
दैत्यानां निधनकरं रथाङ्गपाणिम् ।
शोकार्ता शशिवदना निशि प्रसूता २
बाहुभ्यां गिरिमिव मन्दरं वहन्ती ॥६॥

एष एष भगवान् नारायणः ।

अनन्तवीर्यः कमलायताक्षः
सुरेन्द्रनाथो ऽ सुरवीर्यहन्ता ।
त्रिलोककेतुर्जगत्तश्च कर्ता
भर्ता जनानां पुरुषः पुराणः ॥७॥

हन्तैतदुत्पन्नं कलहस्थ मूलम् । यावदहम्-
पि भगवन्तं नारायणं प्रदक्षिणीकृत्य क-
ह्यलोकमेव यास्यामि । नमो भगवते त्रै-
लोक्यकारणाय ।

नारायणाय नरलोकपरायणाय
लोकानुनाय कमलमलतोचनाय ।
रामाय रावणविरोचनपातनाय
वीराय वीर्यनिलयाय नमो वराय ॥८॥
॥ निष्क्रान्तः ॥

॥ ततः प्रविशति नानहस्ता देवकी ॥

देवकी। (७) 'हृदि' पुत्रकस्य मे महानुभावत्वं सू-
 महाणुभावत्वं सूत्रकस्य मे महानुभावत्वं सू-
 मन्मसमुद्भूतानि महानिमित्तानि पञ्चवती-
 करन्ती अवि कंसहृदयसंसृजं चिन्तय-
 न्ती सुष्ठु न पञ्चमामि मन्दभाङ्गिणी। कर्हि
 नु गतो अय्यउत्तो । ॥ परिक्रम्य अग्रतो वि-
 लोक् ॥ अम्हो एसो अय्यउत्तो हरिसविम्भ-
 अफुल्लणकणो इदो एव आकच्छदि ।

॥ ततः प्रविशति वसुदेवः ॥

वसुदेवः । ॥ सविमर्शम् ॥ भोः । किन्तु
 खल्विदम् ।

भ्रमति नभसि नियुक्त्ववातानुविष्टै-
 र्नवजलदेजिनादैर्मेदिनी सप्रकम्पा ।

इह तु रहसि नूनं रत्नार्थं प्रजाना-
 मसुरसमितिहन्ता विष्णुरद्यानतीर्यः ॥ ९ ॥

(७) हा धिक् पुत्रकस्य मे महानुभावत्वं सू-
 चयिष्यन्ति जन्मसमयसमुद्भूतानि महानि-
 मित्तानि प्रत्यक्षीकुर्वत्यपि कंसहृदयकनृशंस-
 त्वं चिन्तयन्ती सुष्ठु न प्रत्येभि मन्दभा-
 ङिनी । क नु गत आर्यपुत्रः । - अम्हो एष

॥ विलोक्य ॥ एषा देवकी ।

अगणितपरिस्वेदा याति पलां सुताना-
मपचयगमनार्थं सप्तमं रक्षमाणं ।

बहुगुणकृतलोभा जन्मकाले निमित्तैः

सुत इति कृतसंज्ञं कंसमृत्युं वहन्ती ॥ १० ॥

देवकी । ॥ उपसृत्य ॥^(४) जेदु अय्यउत्तो ।

वसुदेवः । देवकि । अर्धरात्रं खलु वर्तते । प्रसुप्तो मधुरायां सर्वो जनः । तस्माद् यावन्न कश्चित् पश्यति^१ तावद् बालं गृहीत्वापक्रामामि ।

देवकी । (५) कहिं अय्यउत्तो इमं राइस्सदि ।

वसुदेवः । देवकि । सत्यं ब्रवीषि । अहमेपि न जाने । किन्तु^२ एकच्छत्रच्छायां पृथिवीं समाज्ञापयति दुरात्मा कंसः । तत् क्व नु खल्वयमायुष्मान् नेतव्यो भविष्यति । अथवा यत्र दैवं विधास्यति^३ तत्र बालं गृहीत्वापक्रामामि ।

देवकी । (६) अय्यउत्त । इच्छामि दावणं सुदिट्ठं कर्तुं ।

^(४) जयत्यार्यपुत्रः । (५) कार्यपुत्र इमं नेष्यति ।

(६) आर्यपुत्र इच्छामि तान्देनं सुदृष्टं कर्तुम् ।

वसुदेवः। अयि अतिपुत्रवत्सने।

किं द्रष्टव्यः शशाङ्को ऽयं राहोर्वदनमराडले।

तयाप्यस्य सुदृष्टस्य कंसो मृत्युर्भविष्यति ॥११॥

देवकी। (५) सञ्जहा स भविस्सहि।

वसुदेवः। यद् भवत्याभिहितं तत्
सर्वदेवतैरभिहितं भवतु। आनय।

देवकी। (६) गरुड अय्यउत्तो।

वसुदेवः। ॥ गृहीत्वा ॥ अहो गुरुत्वं
बालस्य। साधु।

विन्ध्यमन्दरसारो ऽयं बालः पद्मदनेत्तनः।

गर्भे तया मृतः श्रीमानहो धैर्यं हि योषितः॥
१२॥

देवकी। प्रविश तमभ्यन्तरम्।

देवकी। (७) एसा गच्छामि मन्दभागा।

॥ निष्क्रान्ता ॥

वसुदेवः। एषा देवकी ।

हृदयेनैह तत्राङ्गैर्द्विधाभूतेव गच्छति।

यथा नभसि तोये च चन्द्रनेत्रा द्विधाकृताः॥

इत्तं प्रनिष्ठा देवकी। यावदहमपि नग-
रद्वारं संश्रयामि। एष भोः^{१३}

(५) सर्वथा न भविष्यति। (६) गृह्णात्यपुत्रः।

(७) एषा गच्छामि मन्दभागा।

प्रथमसुतविनाशजातमन्यु-.

नृपतिभयाकुलितः प्रशृङ्ख बालम् ।

तरिततरमिह प्रयामि मार्गे

गिरिमिव मन्दरमुद्ध्वन् भुजाभ्याम् ॥१४॥

॥ परिक्रम्य ॥ इदं नगरद्वारम् । यावत् प्रविशामि । ॥ प्रविश्य ॥ अये प्रसुप्तो मधुरायां सर्वो जनः । यावदपक्रामामि । ॥ परिक्रम्य ॥ निष्क्रान्तो ऽस्मि मधुरायाः । अहो बलवांश्चायमन्यकारः । सम्प्रति हि ।

लिम्पतीव तमो ऽङ्गानि वर्षतीवाङ्गनं नमः ।

असत्पुरुषसेवेव दृष्टिर्निष्फलतां गता ॥१५॥

अहो तमसः प्रभुत्वम् ।

अप्रकाशा इव दिशो घनीभूता इव क्रुमाः ।

• सुनिविष्टस्य लोकस्य कृतो रूपविपर्ययः ॥१६॥

नाहं गन्तुं समर्थः । अये दीपिकालोकः । किन्तु खलु दुरात्मा कसौ ममापक्रमणं ज्ञात्वा दीपिकाभिः परिवृतो मां ग्रहीतुमागतो भवेत् । भवतु । अहंमस्य दर्पप्रशमनं करोमि ।

॥ खड्गमुत्कीर्णयति ॥ ॥ निवृत्त्यावलोक्य ॥

अये न कश्चिद् दृश्यते । आ ।

तमसा संवृते लोके मम मार्गमपश्यतः ।

अपक्रमणहेतोस्तु कुमारेल प्रभा कृता ॥ १७॥

एष मार्गः॥ यावदपक्रामामि। ऋये इयं भग-
वती यमुना कालवर्षसम्पूर्णा सन्निहिता^१।
ऋहो व्यर्थो मे परिश्रमः। किमिदानी क-
रिष्ये। भवतु।^२ दृष्टम्।

इमा नदी ग्राहभुजङ्गसङ्कुलां
महोर्मिमानां मनसापि दुस्तराम्।
प्लवे भुजेनाशु^३ गतार्थविक्रवो^४।
वहामि सिद्धिं यदि दैवत स्थितम्॥१८॥

॥ तथा कृत्वा सविस्मयम् ॥ हन्त द्विधा किञ्च
जलम्। इतः स्थितम्। इतः प्रधावति। दत्तो
मे भगवत्या मार्गः। यावदपक्रामामि। ॥ ऋ-
वतीर्य ॥ निष्क्रान्तो ऽस्मि यमुनायाः। ऋये
हुङ्कारशब्द इव श्रूयते। व्यक्तं घोषसमी-
पे^५ वर्ते^६ मन्दभाग्यः। आ। अत्र च समीपघो-
पे मम वयस्यो नन्दगोपः प्रतिवसति। स
खलु मया कंसाज्ञया निगलितः कशाभिह-
तश्च। यावत् प्रविशामि। अथवा रात्रौ ब-
सुदेवः प्रविष्ट इति शङ्कितां गोपालका
प्रविष्यन्ति। तस्मादिह न्यग्रोधपादपस्या-
धस्तात् प्रभातवेलां रजन्याः प्रतिपा-
नयामि। ओ ओ न्यग्रोधदेवताः। यययं
बालो लोकस्तिनार्थे^७ कंसवधार्थं वृष्णकुले

प्रसूतश्चेद्^१ घोषात् कश्चिदिहागच्छंतु ।
न^२ न । मम वयस्यो नन्दगोप एवागच्छ-
तु ।

॥ ततः प्रविशति दारिकां गृहीत्वा नन्दगोपः ॥

नन्दगोपः । ॥ सशोकम् ॥ (५) दाकिण
दाकिण । किं दारिणि शो गेहकृष्णिं^३ शं क्मि-
अ तदो नो उज्जिअ शं गच्छषि । षम्यादि
दि महिषपद^४ षम्यादपदिषं अहो बकिअं
अन्धकाकं ।

दुद्दिशविशदृजोश्वा कत्ती वट्टइ सिमीकिआकाका

षम्याउदप्पपुत्ता शीकणिवषणं जहा गोवी ॥१९॥

अज्ज हि अडुक्कते अम्हाणं कुडुम्बिणीए जषो-
दाए पषूदा इज्जं^५ दाळई तवप्पिणी

(५) दारिके दारिके । किमिदानीं नो गृहे^६ न
रत्वा ततो न उज्जिता नूनं गच्छसि । तस्मि-
ति हि महिषगत^{१०} सपातसदृशमहो बलबन्धकारम् ।

दुर्दिननिनष्टज्योत्स्ना रात्रिर्वर्तते निमीलिताकारा ।

सम्प्रावृतप्रसुप्ता नीलनिवसना यथा गोपी ॥१९॥

अथ । स्वर्धरात्रे ऽस्माकं कुडुम्बिन्या यशो-
दया प्रसूतेयं^{१२} दारिकी तपस्विनी जा-

जादमत्ता. एवमोगदप्यारणा षंवृत्ता । पुवे
 अम्हारं घोषष्य उइदो इन्द्रयज्ञो नाम उ-
 ष्णवो भविष्यदि । ता मा सु एदं दुक्खं गो-
 वजरोहि अणुद्वसमासं त्ति मए एकाइणा
 सिगळगुक्कुचकरोण इम दाकिंमं गरिहअ
 सिगगदो^१ म्हि । जषोदा वि तवप्पिणी शेव^२
 जाणादि दाळ्ळो वा दाळ्ळिमा वा पमूद^३
 त्ति मोहं गदा । दाळ्ळे ए दाळ्ळे ।

वसुदेवः । को नु खल्वयं रात्रौ परि-
 देवयति । अस्मत्सब्रह्मचारी खल्वयं तपस्वी ।

नन्दगोपः । (a) किं दारिणं सो गेह-
 कृषि रणं कमिअ तदो सो उज्झिम रं

घोषस्योचित इन्द्रयज्ञो नामोत्सवो भविष्य-
 ति । तद् मा खल्वेतद्दुःखं गोपजनैरनुभूयमा-
 नमिति मयैकाकिना निगडं^१ गुरुचरणेनेमां
 दारिकां गृहीत्वा निर्गतो ऽस्मि । यशोदा-
 पि तपस्विनी नैव जानाति दारको वा
 दारिका वा प्रसूत इति मोहं गता ।
 दारिके दारिके ।

(a) किमिदानी नो गृहे न रत्ना-
 ततो न उज्झित्वा ननं गच्छसि ।

गच्छषि।

वसुदेवः। स्वरेण प्रत्यभिजानामि। मम वयस्येन नन्दगोपेन भवितव्यम्। यावच्छब्दापयामि। वयस्य नन्दगोपः। इतस्तावत्।

नन्दगोपः। ॥ सधयम् ॥ (a) अविहा को दारि मं पुदपुकुवेण विअ पकयोगेण रन्द गोवः रन्दगोव ति मं षडावेदि। किं सु कसव-
षो वा आडु पिषाओ वा। ईदिषीए पदि-
भक्तकसरीए मदकिआ दाकिआ मम ह्से।
किं सु हु ककिष्णं।

वसुदेवः। वयस्य नन्दगोपः। अनम-
न्यशङ्कया। इतस्तावत्।

नन्दगोपः ॥ कर्णं दत्त्वा। सावधानम् ॥
(b) अम्मो पकयोगेण भट्टा वसुदेवो ति जा-
णामि। जाव उवषप्पिष्ण। अहव तहि मम

(a) अविहा क इदानीं मां श्रुतपूर्वैरेव स्वर-
योगेन नन्दगोपः नन्दगोप इति मां शब्दार्पयति।
किन्तु राक्षसो वा। उत पिशाचो वा। ईदृ-
श्यां प्रतिभयरजन्यां मृता दारिका यम हस्ते।
किन्तु खलु करिष्यामि। (b) अम्मो स्वरयोगेन
भर्ता वसुदेव इति जानामि। यावदुपसर्प्यामि।

किं कथ्यं । एदिशा कंषष्प ठन्नो वन्नरां पु-
 शिन्न अवळ्ळो कषाहि ताकिन्न शिन्नळे-
 हि वळ्ळो म्हि । ता रा गमिष्णं । अह्व
 धिक्^१ खु मे शिषंषभावं । मम गुणपहष्णं कि-
 दं । दुस्से दुस्सो^२अदि । पुहे पुहिणो होदि ।
 तह वि पुमळामि कामणाणरोण किदं
 एकवन्धरां । जाव उवषप्पिप्पं । इत्तं दा-
 क्कई । किं कळिष्णं । भोडु^३ एवं दाव कळि-
 ष्णं ॥ उपसृत्यावनोक्ता च । सविस्मयम् ॥ पभा-
 दा कळणी । एषो भट्टा वसुदेवो दाळ-
 णं गरिह्ण ठिदो । ॥ उपसृत्य ॥ जेदु
 भट्टा जेदु ।

अथवा तत्र मम किं कार्यम् । एतेन कं-
 सस्य राज्ञो वचनं श्रुत्वापराद्धः कथाभिस्ता-
 डयित्वा निगडैर्बद्धो ऽस्मि । तत्र गमिष्यामि ।
 अथवा धिक्^१ खनु मे नृशंसभावम् । मम गुण-
 सहस्रं कृतम् । दुःसे दुःसीयति^२ सुसे सुंसी भवति ।
 तथापि स्मरामि राजशासनेन कृतमेकवन्धनम् ।
 यावदुपसर्प्यामि । इयं दारकी^३ । किं करिष्या-
 मि । भवतु^४ एवं तावत् करिष्यामि । — प्रभाता
 रजनी । एष भर्ता वसुदेवो दारकं गृहीत्वा

वसुदेवः । वयस्य नन्दगोपः अपि
भगवतीभ्यो गोभ्यः कुशलम् ।

नन्दगोपः । (७) आम् भट्टा कुषकं ।

वसुदेवः । अथ भवतः परिजन-
स्य कुशलम् ।

नन्दगोपः । (८) परिजणमिति । आ-
म् भट्टा कुषकं ।

वसुदेवः । वयस्य । किमिदानीं प्र-
च्छास्यते ।

नन्दगोपः । (९) भट्टा । सात्थि किञ्चि ।

वसुदेवः । मम खलु प्राणैः शापितः
स्याद् यदि सत्यं न ब्रूयात् ।

नन्दगोपः । (१०) का गई । पुणाड भू-
ट्टा । अज्ज अड्डकत्ते अम्हासं कुडुम्बिणीए^३
साहि साहि । तुम्हासं दाणीए जणोदाए प-
पूदा इअं^२ दाळई तवप्पिणी जादमत्ता

स्थितः । — जयतु भर्ता जयतु ।

(१) आम् भर्तः कुशलम् । (२) परिजनमिति ।

आम् भर्तः कुशलम् । (३) भर्तः । नास्ति किञ्चित् ।

(४) का गतिः । शृणोतु भर्ता । अद्यार्धरात्रे ऽस्माकं कुडुम्बिन्या

नहि नहि । पुष्पाकं दास्या यशोदया प्रसूतेत्यं

एव ओगदप्पाणा पंवुत्ता । पुवे अम्हाणं
घोषण्ण उइदो इन्दयज्जो णाम उष्णवो
भविष्णदि । ता मा खु एदं दुस्सं गोव-
जणेहि अणुद्धुअमाणं ति मए एक्काइणा
सिगळगुळुचळशेण इमं दाळिअं गरिह-
अ सिगगदो म्दि । जषोदा वि तवप्पिणी
एव जाणादि दाळओ दाळिआ वा प-
पूद ति मोहं गदा ।

वसुदेवः । हन्त भोः । न शक्यं नो-
कस्याधिष्ठानभूतं कृतान्तं वक्षयितुम् ।
वयस्य काष्ठभूतं कलेवरं त्यज्यताम् ।

नन्दगोपः । (७) अ षक्नुमि भट्टा । ए
षक्नुमि ।

⁴
दारकी तपस्विनी ज्ञातमात्रैवापगतप्राणा संवृता ।
ओ ऽस्माकं घोषस्योचित इन्द्रयज्ञो नामोत्सवो
भविष्यति । तद् मा खल्वेतद् दुःसं गोपजनैरनु-
भूयमानमिति मयैकाकिना निगर्द्धगुरुंचरणेनेमां
दारिकां शरीत्वा निर्गतो ऽस्मि । यशोदापि त
पस्विनी नैव जानाति दारको दारिका वा प्र-
सूत इति मोहं गता ।

(७) न शक्नोमि भर्तः । न शक्नोमि ।

वसुदेवः । ईदृशो लोकधर्मः । त्वज्यताम् ।

नन्दगोपः । (७) जं भट्टा आणवेदि । दा-

किर दाकिर । ॥ इति रोदिति ॥

वसुदेवः । वयस्य । अलमलं रुदितेन ।
उत्तिष्ठोत्तिष्ठ ।

नन्दगोपः । ॥ तथा कृत्वोपगम्य ॥

(७) जेडु भट्टा । इमिणा दाषत्रणेश किं कत्तब्बं ।

वसुदेवः । वयस्य । ननु त्वमपि ज्ञा-
नासि दुरात्मना कंसेन मम षट् पुत्रा नि-
धनमुपानीता इति ।

नन्दगोपः । (८) जानामि भट्टा । जानामि ।

वसुदेवः । तत् सप्तमो ऽयं दीर्घायुः ।

नास्ति मम पुत्रेषु भाग्यम् । तव भाग्या-
ज्जीवितुं शक्यताम् ।

नन्दगोपः । (९) भाक्कामि भट्टा । भाक्कामि । ज-
दि कंषो काक्का पुणादि । वसुदेवण्ण दाक्कणो रा-
न्दगोवण्ण इत्ये राण्णो शिक्खित्तो त्ति । किं

(७) यद् भर्ताज्ञापयति । दाकिरे दाकिरे । (८) जयतु भर्ता ।

अनेन, दासत्रनेन किं कर्तव्यम् । (९) जानामि भर्तः ।

जानामि । (१०) विभेमि भर्तः । विभेमि । यदि कसो

राजा शृणोति । वसुदेवस्य दारको नन्दगोपस्य

बहुलाः गदं एन मे शीषं।

वसुदेवः। ॥ अलगतम् ॥ हन्त विपन्नं का-
र्यम्। उक्तिज्ञाः खनु नृशंसाः। तदेवं कथया-
मि। ॥ प्रकाशम् ॥ वयस्य नन्दगोपः^१

यद्यत्र^२ भवतः किञ्चिन्मया पूर्वकृतं भवेत्।

तस्य प्रत्युपकारस्य कालस्ते समुपागतः ॥२०॥

नन्दगोपः। (५) किं किं पद्मवकाळं^३ति।

जदि कंषो वा होदु^४ कंषस्य पिदा उग्गणेशो
वा होदु। आरोडु भट्टा दाळसं।

वसुदेवः। वयस्य^५ गृह्यताम्।

नन्दगोपः। (६) भट्टा। अचोक्खिदो^६ म्मि।

मदक्किआ दाक्किआ गहीरा। मुहुत्तसं पडि-
वाळेडु भट्टा। ज्ञान जमुणाहळं^७ गच्छिअ
चोखवं कळेमि।

हस्ते न्यासो निक्षिप्त इति। किं बहुना। गतमेव
मे शीर्षम्।

(५) किं किं प्रत्युपकार इति। यदि कंषो वा भ-
वतु^८ कंसस्य पितोग्रसेनो वा भवतु। आन-
यतु भर्ता दारकम्।

(६) भर्तः। अचुञ्चितो ऽस्मि^९ शून्य दारिका गृहीता। मुदूर्तकं^{१०}
प्रतिपानयतु भर्ता। यावद् यमुनाहृदं गत्वा चुञ्चां^{११}

वसुदेवः। वयस्य। घोषवासात् प्र-
कृत्या शुचिरेव भवान् ।

नन्दगोपः। (a) तेन हि अम्हारं घो-
षं उद्दं पङ्कुरा चोक्त्वं कळेमि।

वसुदेवः। को ऽत्र दोषः। क्रियतां
शौचम् ।

नन्दगोपः। (b) जं भट्टा आणवेदि ।
॥ तथा कुर्वन् सविस्मयम् ॥ अक्खकीअं अ-
क्खकीअं भट्टा, अक्खकीअं । पङ्कुरि मग्ग-
माणाण्ण धक्खिं भिन्दिअ जुगप्पमाणा प-
क्किक्काळा उट्ठिदा ।

वसुदेवः। बालस्यैव प्रभावः। क्रि-
यतां शौचम् ।

नन्दगोपः। (c) भट्टा तह । ॥ तथा
कृत्वोपसृत्य ॥ भट्टा । अअम्हि ।

करोमि ।

(a) तेन ह्यस्माकं घोषस्योचितां पांसुना चु-
त्तां करोमि ।

(b) यद्भर्ताज्ञापयति ।—आश्चर्यमाश्चर्यं भर्तः ।
आश्चर्यम् । पांसून् मार्गमास्य धरणीं भित्वा युग-
माणा सन्निधारेत्येता । (c) भर्तः । तथा ।—भर्तः

वसुदेवः । गृह्यताम् ।

नन्दगोपः । (५) भट्टा । अतिदुर्बलौ मे
बाहू मन्दकृषदिषं बाळं गरिहदुं रा
षमत्या ।

वसुदेवः । ^{वयस्य ।} महाबलपराक्रमः खलु
भवान्

नन्दगोपः । (५) पुण्ड्र भट्टा मम ब-
^१लकृषदिषं । अतिदुर्बलौ मे बाहू मन्दरसदृशं बालकं
गृहीतुं न समर्थौ । पङ्कजमग्गाणि भण्ड-
पञ्चदशानि आघट्टयामि । ईदिषो दारि-
कं दाळं गरिहदुं ^२रा षमत्यो म्दि ।

अयमस्मि ।

(५) भर्तः । अतिदुर्बलौ मे बाहू मन्दरसदृशं बालकं
गृहीतुं न समर्थौ ।

६) पुण्ड्रो तु भर्ता मम बलपराक्रमम् ।
सन्तार्यमाणे वृषभे शृङ्गं गृहीत्वा
भीषयामि । पङ्कजमग्गान् भाण्डशक-
टकान् आघट्टयामि । ईदृश इदा-
नीमहं दारकं गृहीतुं न समर्थो
ऽस्मि ।

॥ ततः प्रविशन्ति पञ्चायुधानि गरुडञ्च ॥

गरुडः ।

अहं सुपर्णो गरुडो महाजवः
शार्ङ्गयुधस्यास्य रथो ध्वजश्च ।
पुरा हि देवासुरविग्रहेषु
बहामि भो निष्णुबलेन निष्णुम् ॥२१॥

चक्रः ।

चक्रो ऽस्मि कृष्णस्य कराग्रशोभी
मध्याह्नसूर्यप्रतिमोऽग्रतेजाः ।
त्रिविक्रमे चामृतमन्थने च
मया हता दानवदैत्यसङ्घाः ॥२२॥

शार्ङ्गः ।

शार्ङ्गो ऽस्मि निष्णुकरलम्सुवृत्तमध्या
स्त्री विग्रहात् पुरुषवीर्यबलातिदर्पा ।
तस्यार्धमाह्वमुखेषु मयारिसङ्घाः
प्रभ्रष्टनागरथवाजिनराः प्रभग्नैः ॥२३॥

कौमोदकी ।

कौमोदकी नाम हरेर्गदाह-
माज्ञावशात् प्राक् सरयूं प्रमथ्य ।
मया हतानां युधि दानवानां
प्रक्रीडितं शोणितनिम्नगासु ॥२४॥

१ शङ्खः ।

शङ्खो ऽहमस्मि क्षीरोदाद् विष्णुना स्वयमुद्धृतः ।
मम शब्देन नश्यन्ति युद्धे ते देवशत्रवः ॥ २५ ॥

नन्दकः ।

नन्दको ऽहं न मे कश्चित् सङ्ग्रामेष्वपराङ्मुखः ।
गच्छामि स्मृतमात्रेण विष्णुना प्रभविष्णुना ॥
चक्रः । २६ ॥

चक्रशार्ङ्गगदाशङ्खनन्दका दैत्यमर्दनाः ।

वासुदेवस्य कार्यार्थं प्राप्ताः पारिषदा नयम् ॥
२७ ॥

तस्मादागम्यताम् । वयमापि मनुष्यलो-
कमवतीर्णस्य भगवतो विष्णोर्बालचरि-
तमनुचरितुं गोपालकवेषप्रच्छन्ना घोष-
मेवावतरिष्यामः ।

सर्वे । तथास्तु । ॥ विष्णुमुपस्थिताः ॥

वासुदेवः । वयस्य । बाल एव न-
मस्यताम् ।

नन्दगोपः । (७) भट्टा तह । काक-
दाकक । रामो दे रामो दे । ही । दी-
हकं होदि दूकचरणं । तेन अत्ता सं । सि-

७) भर्तः । तथा । राजदारक । नमस्ते नमस्ते । ही ।
सौम्यं भवति दूरत्वं । शैवात्मा तच्चि -

व्वाहेमि । गोवज्रण्य वुमं गरिह्दुं को ब-
 ळपळक्रमो ।

चक्रः । नमो भगवते नारायणाय ।
 भगवन् महाविष्णो ।

कार्याख्यकार्याख्यखिला मराणं
 लया भविष्यन्ति बलानि लोके ।
 तस्माज्जनस्यास्य लघुत्वयोगात्
 कुरु प्रसादं यद्वंशकेतो ॥२८॥

वसुदेवः । गृह्णाताम् ।

नन्दगोपः । (७) जं भट्टा आणवेदि ।

॥ गृह्णाति ॥

वसुदेवः । वयस्य प्रभाता रजनी ।
 प्रतिनिवर्ततां भवान् ।

नन्दगोपः । (८) अच्छकीं अच्छ-
 कीं भट्टा । अच्छकीं । इमे बन्धरो
 पडिदे ।

वसुदेवः । सर्वमेतत् कुमारस्य
 प्रभावः । प्रतिनिवर्ततां भवान् ।

पोह्यामि । गोपजनस्य त्वां ग्रहीतुं को बल-
 पराक्रमः । (७) यद् भर्ताज्ञापयति ।

(८) आश्चर्यमाश्चर्यं भर्तः । आश्चर्यम् । इमे बन्धने पतिते ।

नन्दगोपः । (७) जं भट्टा आणवेदि ।
 वसुदेवः । अथवा^१ एहि तावन्त ।
 नन्दगोपः । (८) भट्टा^२ अस्मि ।
 वसुदेवः ।

जाने नित्यं वत्सलं त्वां प्रकृत्या
 स्नेहो ऽप्यस्मिन्नर्थ्यते रूढभावः ।
 अस्मिन् काले दग्धभूयिष्ठशेषं
 न्यस्तं बीजं रचितुं यादवानाम् ॥
 २१ ॥

कुमारस्य किं करिष्यति भवान् ।

नन्दगोपः । (९) पुण्ड्र भट्टा । एकषिं
 गेहे गच्छिन्न स्वीकं पिबदि^३ । अस्मिं गेहे
 गच्छिन्न दधिं भक्षदि^४ । अपरुषिं गेहे
 गच्छिन्न शवणीदं गिळदि^५ । अस्मिं
 गेहे गच्छिन्न पात्रषं^६ भुञ्जदि^७ । इदं ऋषिं

(१) यद् भर्ताज्ञापयति । (२) भर्तः । अयमस्मि ।

(३) शृणोतु भर्ता । एकस्मिन् गेहे गत्वा
 स्तीरं पिबति । अन्यस्मिन् गेहे गत्वा
 दधिं भक्षयति । अपरस्मिन् गेहे गत्वा
 नवनीतं गिलति । अन्यस्मिन् गेहे
 गत्वा पायसं भुङ्के । इतरस्मिन् गेहे

गेहे गच्छिष्य तक्कघटं पळोअदि। किं
बहुणा। अम्हासं घोषण्य पदी होदि।

वसुदेवः। एवमस्तु। प्रतिनिव-
र्ततां भवान्।

नन्दगोपः। (a) जं भट्टा आणवेदि।

॥ निष्क्रान्तः ॥

वसुदेवः। ननु निर्गतो नन्दगो-
पः। यवदहमपि मधुरामेव यास्यामि।
॥ परिक्रम्य ॥ रुदितशब्द इव श्रूयते। किन्तु
खलु कंसभयात् प्रतिनिवृत्तो नन्दगोपः।
॥ परिक्रम्य ॥ अये प्रत्यागतप्राणायं दारिका।
यावदिमां गृहीत्वा देवक्या हस्ते निक्षि-
प्य दुरात्मानं कंसं वञ्चयामि। ॥ गृहीत्वा ॥
अहो गुरुत्वमस्याः। एतदपि कुमारात् कि-
ञ्चिदन्तरं महद् भूतम्। यावदपक्रामामि।
ऋते इयं भगवती यमुना तथैव स्थिता।
यावदपक्रामामि। निष्क्रान्तो ऽस्मि य-
मुनायाः। एतन्नगरद्वारम्। तथैव प्र-

गत्वा तक्कघटं प्रलोकते। किं बहुना।
अस्माकं घोषस्य पतिर्भवति।

(a) यद् भर्ताज्ञापयति।

सुप्तो मधुरायां सत्त्वो जनः । यावत् प्र-
विशामि । ॥ प्रविश्य ॥ इदं खलु दुरा-
त्मनः कंसस्य गृहं ज्येष्ठाश्रितमिव दृश्य-
ते । इदमस्मदीयं गृहं श्रियारूढमिव
दृश्यते । यावदहमप्यन्तःपुरं प्रविश्य
देवकीं समाश्वासयामि । ईश्वराः स्व-
स्ति कुर्वन्तु ।

॥ निष्क्रान्तः ॥

प्रथमो ऽङ्कः ।

अथ द्वितीयो ऽङ्कः ।

॥ ततः प्रविशन्ति चण्डालयुवतयः ॥

सर्वाः (a) आगच्छ भट्ट' आगच्छ ।

अम्हारं, कस^१आणं तुए सह विवाहो हो^२डु ।

॥ ततः प्रविशति राजा ॥

राजा । भोः । किन्तु खल्विदम् ।

यन्मेदिनी प्रचलिता पतिताग्रहर्ष्या
सन्तारनौरिव विकीर्णमहोर्मिमाला ।

दिव्यैः प्रधानगुणकर्मफलैर्निमित्तैः

किं वाग्रतो व्यसनमभ्युदयो नु तन्मे ॥१॥

सर्वाः (b) आगच्छ भट्ट' आगच्छ । अम्हा-
रां कस^१आणं तुए सह विवाहो हो^२डु ।

राजा ।

यस्मान्न रत्तिपुरुषाः प्रचरन्ति केचिद्

यस्मान्न दीपिकधराः प्रमदाश्चरन्ति ।

तस्मादिमा मम गृहं समनुप्रविष्टा

नीलोत्पलाञ्जननिभा भयदाः श्रृपाकाः ॥२॥

सर्वाः । (c) आगच्छ भट्ट' आगच्छ । अम्हा-
रां कस^१आणं तुए सह विवाहो हो^२डु ।

(a, b, c) आगच्छ भर्तः' आगच्छ । अस्माकं कन्य-
कानां त्वया सह विवाहो भवतु ।

राजा । अहो, धृ॑ष्टाः खल्वेताश्चण्डा-
लयुवतयः ।^१

क्रोधेन नश्यति सदा मम शत्रुपक्षः ।

सूर्यः शशी हुतवहश्च वशे स्थिता मे ।

यो ऽहं यमस्य च यमो भयदो भयस्य

तं मापवादवचनैः परिघर्षयन्ति ॥३॥

सर्वाः । ॥ आगच्छ भट्टा । आगच्छ ।

राजा । आः । अप॑र्ध्वंस्ताः । कथं सहसैव
नष्टाः । यावदिदानीमभ्यन्तरमेव प्रविशामि ।

॥ ततः प्रविशति शापः ॥

शापः । हं॑ क्वेदानीं प्रविशसि । इदं
खलु मम गृहं संवृत्तम् ।

राजा ।

को ऽयं विनिष्पतति गर्भगृहं विगाह्य^६

उल्कां प्रगृह्य सहस्राञ्जनराशिवर्णः ।

भीमोग्रदंष्ट्रवदनो रुहिपिङ्गलान्नः

क्रोधो महेश्वरमुत्तादिव गां प्रपन्नः ॥४॥

को भवान् ।

शापः । किं न जानीषे माम् । अहं
खलु मधूकस्य ऋषेः शापो वज्रनाहुर्नाम ।

(a) ~~आगच्छ भट्टा । आगच्छ ।~~

रमशानमध्याद्रहमागतो ऽस्मि
चण्डालवेपेण विरूपचण्डम् ।

कपालमालातिविचित्रवेषः

कंसस्य राक्षो हृदयं प्रवेष्टुम् ॥५॥

कंसः । असम्भाव्यमर्थं प्रार्थयसि ।

सौवर्णकान्ततरकन्दरकूटकुञ्जं

मेरुं न कम्पयति वायसपक्षवातः ।

हास्यो ऽसि भोः समकरचुभितोर्मिमानं

पातुं य इच्छसि करज्जलिना समुद्रम् ॥६॥

शापः । काले क्षास्यसि ।

राजा । हं कथं सहसैव नष्टः । या-

वदहमपि शयनमुपगम्य नयनव्यात्तेपं
करोमि । ॥ स्वपिति ॥

शापः । अये प्रसुप्तः । अलक्ष्मि त्व-
लति कालरात्रि मंहानिद्रे पिङ्गलाक्षि ।

तदागम्यतामभ्यन्तरं प्रविशामः ।

सर्वाः । (५) एवं होढ ।

* ॥ प्रविश्य ॥

राजश्रीः । न खलु प्रवेष्टव्यम् ।

शापः । का भवती ।

श्रीः । किं मां न जानीषे । अहं

खल्वस्य लक्ष्मीः ।

(५) एवं भवतु ।

शापः । एवम् । राजश्रीः । अपक्राम-
तु भवती । इदं खलु मम गृहं सवृत्तम् ।

श्रीः । हम् ।

लङ्घोपमं मम गृहं न विचिन्त्य मूढ
कस्याश्रयाद् विशसि मामवधूय रात्रौ ।
किं भाषितेन बहुना न च शक्यमेतद्
दृष्टुं प्रवेष्टुमिह ते ऽद्य मयाभिजुष्टम् ॥७॥

शापः । भगवति पद्मालये । अप-
क्रामतु^४ किल कसशरीरात् । विष्णुराज्ञापयति ।
श्रीः । कथं विष्णुराज्ञापयतीति भोः
कष्टम् ।

न चाहं चिरसंवासात् त्यक्तुं शक्नोमि पार्थिवम् ।
बलवान् गुणसङ्ग^५हो दृढं तपति मामयम् ॥८॥
भवतु । अनतिक्रमणीया विष्णोराज्ञा । त-
स्मादहमपि विष्णुसकाशमेव यास्यामि ।
॥ निष्क्रान्ता ॥

शापः । अपक्रान्ता राजश्रीः । हन्ते-
दानीमिदमस्माकमावासः सवृत्तः । अल-
क्ष्मि खलति कालरात्रि महानिद्रे पिङ्गला-
क्षि । अभ्यन्तरं प्रविश्य स्वजातिसदृशी क्री-
डा क्रियताम् ।

सर्वाः । अज्जप्पहादि अवलीद-

धम्मचारित्तो होहि । (a) .

शापः ।

परिष्वजामि गाढं त्वां नित्याधर्मपरायणम् ।

प्राप्नोमि मुनिशापस्त्वामचिरान्नाशमेष्यसि ॥६॥

॥ अन्तर्हितः ॥

॥ प्रविश्य ॥

• प्रतिहारी । (४) जेटु भट्टा ।

राजा । ह ।

प्रतिहारी । (c) भट्टा । जसोधरा सु अहं ।

राजा । यशोधरे । किं त्वया मातङ्गी-

जनप्रवेशो न दष्टः ।

प्रतिहारी । (d) हं मादङ्गिजनो^१ति ।

शिञ्चं भट्टिपादमूले वत्तमाणस्स एव ज-
णस्स इह^३प्पवेसो दुल्लहो । किं पुं^४ण माद-
ङ्गिजणस्स ।

(a) अद्यप्रभृत्यपनीतधर्मचारित्रो भव ।

(४) जयतु भर्ता ।

(c) भर्तः । यशोधरा खल्वहम् ।

(d) हं मातङ्गीजन इति । नित्यं भर्तृपादमूले व-

• र्तमानस्यैव जनस्येह^५प्रवेशो दुर्लभः ।

किं पुनर्मातङ्गीजनस्य ।

राजा । किं स्वप्नो नु मयानुभूतः ।
यशोधरे गच्छ । बालाकिः काञ्चुकीयः प्र-
वेश्यताम् ।

प्रतिहारी । (a) जं भट्टा आणवेदि ।
॥ निष्क्रान्ता । ततः प्रविशति काञ्चुकीयः ॥

काञ्चुकीयः । जयतु महाराजः ।
राजा । आर्य बालाके । प्रष्टव्यौ
सांवत्सरिकपुरोहितौ । अथ रात्रौ वातो-
द्ग्रामभूमिकम्पोल्कापाता दैवतप्रमदाश्च
प्रतिभासिताः किमर्थमिति ।

काञ्चुकीयः । [यदाज्ञापयति महा-
राजः । ॥ निष्क्रम्य प्रविश्य ॥ जयतु
महाराजः । सांवत्सरिकपुरोहितौ विज्ञा-
पयतः ।

राजा । किमिति ।

काञ्चुकीयः । श्रूयताम् ।

भूतं नभस्तननिवासि नरेन्द्र नित्यं
कार्यान्तरेण नरलोकमिह प्रपन्नम् ।
आकाशदुन्दुभिरवैः समहीप्रकम्पै-
स्तस्यैष जन्मानि विशेषकरो विकारः ॥१०॥

(a) यद्व भर्ताज्ञापयति ।

राजा ।

कस्मिञ्जाते सशैलेन्द्रा कम्पितेयं वसुन्धरा ।

ज्ञायतां कस्य पुत्रेति किं वा जन्मप्रयोजनम् ॥

११॥

इति ।

काञ्चुकीयः । यदाज्ञापयति महाराजः । ॥ निष्क्रम्य प्रविश्य ॥ जयतु महाराजः । [भृष्टिन्या देवक्या दारिका प्रसूता ।

राजा । अपि सत्यम् ।

काञ्चुकीयः । महाराज ।] अनृतं नाभिहितपूर्वं मया । भवतो भृत्यवर्गपरिवृताया धात्र्या हस्ते दृष्टा सा ।

राजा । अथवा ब्राह्मणवचनमनृतमपि सत्यं पश्यामि । गच्छ । वसुदेवस्तावदाह्वयताम् ।

काञ्चुकीयः । यदाज्ञापयति महाराजः । ॥ निष्क्रान्तः ॥

राजा । धर्मशीलः सत्यवादी वसुदेवः । अथ तु मम समीपे अनृतं न ब्रवीति । भवतु । श्रोण्यामस्तावत् ।

॥ ततः प्रविशति वसुदेवः ॥

वसुदेवः । .

पलां सुतानां समुपेत्य नाशं
वह्निदं शोककृशं शरीरम् ।

आहूयमानो ऽकरुणेन राज्ञा

गच्छाम्यहं मृत्य इवास्वतन्त्रः ॥१२॥

भोः । एवंविधा लोकवृत्तिः ।

स्मरतापि भयं राजा भयं नस्मरतापि वा ।

उभाभ्यामपि गन्तव्यो भयादप्यभयादपि ॥१३॥

॥उपसृत्य ॥ शौरसेनीमातः । आस्यते ।

राजा । यादवीमातः । आस्यताम् । .

वसुदेवः । बाढम् । ॥उपविश्य ॥

शौरसेनीमातः । किमर्थं वयमाहूताः ।

राजा । यादवीमातः । प्रसूतवती
किल देवकी ।

वसुदेवः । अथकिम् । प्रसूतवती ।

राजा । किं प्रसूतम् ।

वसुदेवः । ॥ आत्मगतम् ॥ मयापि
नामानृतं वक्तव्यं भविष्यति । अथवा
कुमाररक्षणार्थमनृतमपि सत्यं पश्या-
मि । किमिदानीं करिष्ये । भवतु । दृ-
ष्टम् । ॥ प्रकाशम् ॥ दारिका प-
सता तथा ।

राजा।

दारिका वा कुमारो वा हन्तव्यः सर्वथा न्या।
दैवं पुरुषकारेण वक्ष्यिष्याम्यहं ध्रुवम् ॥१४॥

॥ पविश्य ॥

प्रतिहारी । (७) जेडु भट्टा । अन्ध्रानं
भट्टिणी विज्जवेदि^१ दारिकं^२ त्ति नाकं^३ त्ति
अ कंरीअडु किळ महाराएण अरुकोसो ।

वसुदेवः । शौरसेनीमातः । क्रिय-
तां तपस्विन्या देवक्या वाक्यम् । दारिका-
सु स्त्रीणामधिकतरः स्नेहो भवति ।

राजा । किं भवान् स्मरति समयम् ।
मधूकस्य ऋषेः शापं श्रुत्वा मे समयस्तदा ।
देवक्या धारितान् गर्भान् दास्यामीति लया^४ कृतः ।

१५॥

वसुदेवः ।

समय इति । एष न व्याहरामि ।

प्रतिहारी । (८) भट्टा । किं त्ति अन्ध्रानं
भट्टिणीए शिवेदिदब्बं ।

राजा । यशोधरे । उच्यतां देवक्याः^५

(१) जयतु भर्ता । अस्माकं भट्टिनीं विज्ञापयति^१
दारिकेति बालेति च क्रियतां किं महारा-
जेनानक्रोशः । (२) धर्मः । किमित्यस्माकं भट्टिन्यै

न युक्तमिदानीं निर्बन्धमभिधातुम् । अन्यत्
प्रियतरं करिष्यामीति ।

प्रतिहारी । (५) जं भट्टा आणवेदि ।

राजा । यशोधरे । एवं क्रियताम् ।

प्रतिहारी । (४) सुहं प्रविशद् क्लि
भट्टा ।

वसुदेवः । विविक्तमिच्छता भया-
पि नाम परापत्यं निधनमुपनेतव्यं भवति ।
किन्तु सनु कुमारमेवानीय प्रयच्छामि ।
अथवा ।

दारिकेयं मृता पूर्वं पुनरेव समुत्थिता ।

सत्य बालस्य महात्म्यान्वेषा वधमवाप्स्यति ॥१६॥
यावदहमपि देवकीं समाश्वासयामि । ॥ निष्क्रान्तः ॥

राजा । यशोधरे । प्रवेश्यतां सा दारिका ।

प्रतिहारी । (८) जं भट्टा आणवेदि ।

॥ निष्क्रान्ता । ततः प्रविशति दारिकां गृहीत्वा
धात्री रत्तिपुरुषाश्च ॥

सर्वे । (४) सशिशं सशिशं अय्या ।

निवेदयितव्यम् ।

(५) (८) यद् भर्तात्तापयति । (४) सुहं प्रविशतु क्लि भर्ता ।

(४) शनैः शनैराया । इदं मध्यमद्वारम् ।

इदं मञ्जमदुवाळं । पविंसदु अय्या ।

धानी । ॥ प्रविश्य ॥ (a) जेदु भट्टा । इमं
दारिका अहेहि चिरप्पडुदि रक्खिदा ।

राजा । अहो राजदर्शनीयेयं दारिका ।
मयापि नाम स्त्रीवधः कर्तव्यो भवति ।

धानी । (b) सणिअं सणिअं भट्टा ।

राजा । इयं कंसशिखा । यावत् सा-
हसमनुष्ठास्यामि ।

अयं हि सप्तमो गर्भः ऋषिशापबलोल्लिखितः ।

अस्मिन् नाशं गते गर्भे मम शान्तिर्भविष्यति ॥१७॥

॥ गृहीत्वा प्रहृत्य ॥ अये ।

एकांशपतितो भूमावेकांशाद् दिवमुन्नतः ।

मां निहन्तुमिहोद्धृतः करैः शस्तसमुज्ज्वलैः ॥१८॥

अये । इयमिदानीं^१

तीक्ष्णाग्रं शूलमालम्ब्य रौद्रवेपेण शृम्भते ।

विनाशकाले सम्प्राप्ते कालरात्रिरिवोत्थिता ॥१९॥

। ततः प्रविशति^२ कार्यायनी सप-
रिवारा ॥

प्रविशत्वार्या ।

(a) जयतु भर्ता । इयं दारिकास्माभिस्त्रिरात्प्रभृ-
त् रक्षिता । (b) शनैः शनैर्भर्तः ।

कार्त्यायनी । •

शुभं निशुभं महिषं च हत्वा
कृत्वा सुराना²हतशत्रुपत्तान् ।
अहं प्रसूता वसुदेववंशे
कार्त्यायनी कंसकुलक्षयाय ॥२०॥

कुरडोदरः ।

कुरडोदरो ऽहमजितो रणचण्डकर्मण
देव्याः प्रसूतिजनितोग्रमहानिनादः ।
शीघ्रं प्रयामि गगनादवनीं विशालां
दृष्ट्वान् त्रिषांसुरसुरानतिवीर्यदर्पान् ॥२१॥

शूलः ।

शूलो ऽस्मि भूतमिह भूमितले प्रपन्नो
देव्याः प्रसादजनितोज्ज्वलचारुवेषः ।
कसं³ निहत्य समरे परिकर्षयामि
तं पादपं जलनिधेरिव कार्तिकेयः ॥२२॥

नीलः ।

अहं हि नीलः कलहस्य कर्ता
सङ्ग्रामशूरो नपराङ्मुखश्च
निहन्मि कंसं युधि दुर्विनीतं
क्रौञ्चं यथा यत्तिक्षरः प्रकृष्टः ॥२३॥

मनोजवः ।

मनोजवो मारुततुल्यवेगो

देव्यास्तु कार्यार्थमिरोपयातः ।

करोमि सङ्ग्रामशिरःसु दैत्यान्

वह्निर्नलानां निलयं यथैव ॥२४॥

कार्त्यायनी । कुरङ्गोदर शङ्कुर्कर

महानील मनोजव तदागम्यताम् । भग-

वतो विष्णोर्बालचरितमनुभवितुं गोपा-

लकनेषपच्छन्ना घोषमेवावतरिष्यामः ।

सर्वे । यदाज्ञापयति भगवती ।

॥ निष्क्रान्ता सपरिवारा कार्त्यायनी ॥

राजा । अये प्रभाता रजनी ।

अतः प्रविश्य शान्त्यर्थं शान्तिकर्मोचितं गृह्णामि

करोमि विपुलां शान्तिं मम शान्तिर्भविष्यति ॥

२५॥

निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

द्वितीयो ऽङ्कः ।

अथ तृतीयोऽङ्कः ।

॥ ततः प्रविशति वृद्धगोपालकः ॥

वृद्धगोपालकः । (२) भो मेघादिस्स
 सु वृषभदि^२स्स सु कुम्भदि^३स्स सु घोष-
 दिस्स सु पकाकेह^४ पकाकेह^५ गोधरां ।
 एदे^६ अषिं वृन्दावने पकामं पानीअ
 पादरां^७ दुम्भाकवं^८ ककुत्तां^९ आअन्ति^{१०} ।
 एषो गोवृषभजूहादो शिक्कमिअ पक्कि^{११}-
 ट्टिदवम्मीअमूळो भुजङ्गेहि कुवसेहि^{१२}
 एकिप्पक^{१३}दामेहि पिङ्गळगेहि विअ

(२) भो मेघदत्त खलु वृषभदत्त खलु कुम्भदत्त
 खलु घोषदत्त खलु प्रकालयत प्रकालयत
 गोधनम् । एते^{११} अस्मिन् वृन्दावने प्रका-
 मं पानीयं पीत्वा दुम्भारवं^८ कुर्वन्त आया-
 न्ति^{१०} । एष गोवृषभयूथान्निष्क्रम्य परि-
 घट्टितवन्मीकमूलो भुजङ्गैः कुवसे^{१२} नी-
 लोत्पलदामभिः शृङ्गलमैरिव वृषभः
 शोभते । अन्योऽप्येष वृषभ उच्छ्रित-

वषभो षोभदि । अस्तो वि एषो वषभो उ-
 षि^१दप्य^२षा^३किदपुच्छो शिकुञ्चि^३दजाणू-
 षपी^४व धवळ्ळो अग्गविषाणेहि महिं^५
 उन्निवन्तो विअ षोभदि । जाव दाणि
 दामअं ष^६दावेमि । अके दामअ 'भग-
 वदीओ^७ पु^८ट्ठके ओदाकिअ षहवच्छाओ^९
 तुवं, पि आअच्छ ।

॥ ततः प्रविशति दामकः ॥

दामकः । (८) अहो महन्तं तिरा-
 जाकं षामिणो रान्दगोवप्य । पुदजणण-
 दिणादो आकहिअ अहिअदकं आण-
 न्दुब्भुदं वड्ढदि^{१०} । भोदु । इह चिट्ठदु

- प्रसारितपुच्छो निकुञ्चितजानुः शशीव
 धवलाङ्गो अग्गविषाणाभ्यां महीमुत्तिपन्नि-
 व शोभते । यावदिदानीं दामकं शब्दा-
 पयामि । अरे दामक 'भगवतीः सु^{११}ष्टले
 अवतार्य सैहवत्सास्त्वमप्यागच्छ ।

(९) अहो महत् तृणजालं स्वनि-
 नो, नन्दगोपस्य । सुतजननदिनादस्त्व-
 धिकतरमानन्दानुभूतं वर्धते । भवदु^{१२}तिष्ठतु
 गोधनं^{१३} यावन्मातुलउ^{१४}

गोधरां जाव मादुकं उवषण्षिष्णं ।

॥ उपसृत्य ॥ मादुकं वन्दामि ।

वृद्धगोपालकः । (५) षन्ती होदु ष-
न्ती होदु अम्हासं गोधराण्ष अ ।

दामकः । (५) मादुक । तदप्पहु-
दि गान्दगोववुत्तो^३ पणूदो तदप्पहुदि
अम्हासं गोधरां वज्जिदकोअं षवुत्तं । तं
षव्वासं गोवज्जणासं पीदी वडुदि^६ ।
असं च । खादे खादे मूकाणि । पुफ-
काणि गुम्मे गुम्मे ।^७ मइ जत्तअं एव
दुडुदि । सीकं तत्तअं गेज्जुदि ।

मि । मातुल वन्दे ।

(५) शान्तिर्भवतु शान्तिर्भवत्वस्माकं गोधनस्य च ।

(५) मातुल । यदाप्रभृति नन्दगोपपुत्रः
प्रसूतः । तदाप्रभृत्यस्माकं गोधनं व-
र्जितरोगं संवृत्तम् । तत्सर्वेषां गो-
पजनानां प्रीतिर्वर्धते । अन्यच्च ।

खाते खाते मूलानि । सुफलानि
गुल्मे गुल्मे ।^{११} मयि (मयाः) या-
वदेव दुह्यते । चीरं ताव-
दुह्यते ।

वृद्धगोपालकः । (७) असं, च इदं
 अच्छक्तिम् । दषकत्तपषूदे रान्दगोव-
 बुत्ते पूदणा राम दारणी विषषम्पूकि-
 दत्थणा रान्दगोवीए कूवं गरिह्म आस-
 दा । तदो ताए दाळ्ळं गरिह्म तष्ष मु-
 रे थरां पक्खित्तं । तदो तं विजाणिम्
 दुवी पाडिदारि थराणि । षा वि दारणी
 भविम् ततो एव मुदा । तदो माषमत्ते
 रान्दगोवबुत्ते षळ्ळडो राम दारवो षळ-
 डवेषं गरिह्म आसदो । त पि जाणिम्
 एकपादप्पहाळेण चुस्मीकिदो षो वि दारवो

(८) अन्यच्चेदमाश्चर्यम् । दशरात्रप्रसूते नन्द-
 गोपपुत्रे पूतना नाम दानवी विषसम्पूरि-
 तस्तना नन्दगोप्या रूपं गृहीत्वागता । त-
 तस्तया दारक गृहीत्वा तस्य मुने स्तनः
 प्रक्षिप्तः । ततस्तां विज्ञाय द्विधा पाटि-
 तौ स्तनौ ।' सपि दानवी भूत्वा तत एव
 मृता । ततो मासमात्रे नन्दगोपपुत्रे शक-
 टो नाम दानवः शकटवेष गृहीत्वागतः ।
 तमपि जालैकपादप्रहारेण चूर्णीकृतः सो
 ऽपि दानवो भूत्वा तत एव मृतः । ततो

भवित्रा ततो एव मुदो । तदो माषपक्वि-
 ते रान्दगोवपुते एकपिं गेहे गच्छिन्न री-
 कं पिबदि^२ । अस्मिं गेहे गच्छिन्न दधिं
 भक्तदि^३ । एकपिं गेहे गच्छिन्न रावणीदं
 गिळदि । अस्मिं गेहे गच्छिन्न पाशपं^४
 भुञ्जदि^५ । अपरं गेहे गच्छिन्न तक्रघ-
 टं पकोन्नदि । तदो कुट्टाहि गोवजुवदी-
 हि रान्दगोवीए उतं । तदो कुट्टाए रान्द-
 गोवीए दामं गरिन्न तप्प मज्जे बन्धि-
 न्न षेपं उकूहके बद्धं । तदो तं पि उ-
 कूहकं आघट्टन्नं पेक्खिन्न जमकज्जुरो^८
 राम दासवे शिक्खितं । तदो दुवे एकीभूदे ।

मासपरिवृत्ते^{११} नन्दगोपपुत्रे । एकस्मिन् गेहे ग-
 त्वा चीरं पिबति । अन्यस्मिन् गेहे गत्वा दधि भक्त-
 यति । एकस्मिन् गेहे गत्वा नवनीतं गिलति^{१३} ।
 अन्यस्मिन् गेहे गत्वा पायसं भुङ्गे । अपरस्मिन्
 गेहे गत्वा तक्रघटं प्रलोकते । ततो रुष्टाभि-
 र्गोपयुवतिभिर्नन्दगोप्यै उक्तम् । ततो रुष्टया
 नन्दगोप्या दामं गृहीत्वा तस्य मध्ये बद्धा शे-
 षमुत्तूखले बद्धम् । ततस्तदप्युत्तूखलमाघट्ट-
 यत् प्रेक्ष्य यमलार्जुनयोर्नाम दानवयोर्निचि-

तेषां अन्तर्केण गच्छन्तेण नन्दगोवृत्तेण
 आयदृशन्तेण समूळविडवं चूर्णीकिदे ते वि
 दाणवे भविष्य ततो एव मृदे^२ । तदो गो-
 वजरोहि उत्तं^३ महाबळपळक्रमो अज्जप्पदुदि
 भट्टिदामोदको नाम होदु ति । तदो आहाव-
 णप्पहावणमत्ते नन्दगोवृत्ते पळम्बो^४ नाम
 दाणवो नन्दगोववेपं^५ गरिहस्य आसदो । तदो
 षड्गळिषणं करुढे शिखिवविष्य गच्छन्तं तं
 विज्ञाणिष्य भट्टिणा षड्गळिषणं तस्य दाण-
 वप्प पीपे मुट्टिप्पहाको^६ किदो । तेण पहा-
 केण उक्खित्तचूमवू सो वि दाणवो भविष्य

प्रम । ततो दानवो भूतौ । तयोरन्तरेण गच्छता न-
 न्दगोपपुत्रेणाघट्टयता समूलविटपं चूर्णीकृतौ ता-
 वपि दानवौ भूत्वा तत एव मृतौ । ततो गोपज-
 नैरुत्तं^३ महाबलपराक्रमो ऽद्यप्रभृति भर्तृदामोदरो
 नाम भवत्वि^४ति । तत आधावनप्रधावनमात्रे
 नन्दगोपपुत्रे^५ प्रलम्बो नाम दानवो नन्दगोपवेपं
 गृहीत्वागतः । ततः सङ्कर्षणं करुढे निक्षिप्य ग-
 च्छन्तं तं विज्ञाय भर्ता सङ्कर्षणेन तस्य दा-
 नवस्य शीर्षे मुष्टिप्रहारः कृतः । तेन प्रहारे-
 णोत्तिप्रचक्षुः सो ऽपि दानवो भूत्वा तत

ततो एव मुदो । गोवज्जरेहि^१ पक्खिमुदो ता-
 क्कहक्काणि गरिहदु ताकवणं गदो । तहिं ता-
 कवरो घेणुओ शाम दानवो गद्दभवेपं^२ गरिहअ
 आअदो । तदो तं पि जाणिअ भट्टिदामोद-
 केण तष्य वामपादं गरिहअ उक्खिबबिअ
 पादिदाणि ताकफक्काणि । षो वि दानवो
 भविअ ततो एव मुदो । तदो कै^३षी शाम
 दानवो तुकङ्गवेपं^४ गरिहअ आअदो । तदो
 तं पि जाणिअ भट्टिदामोदकेण तष्य मुदे
 कोप्पको^५ दिस्सो । तदो तेण डुवी^६ पाडि-
 दो तुकङ्गो । षो वि दानवो भविअ ततो

एव मृतः । गोपजनैः परिवृतस्तालफलानि ग्र-
 हीतुं तालवनं गतः । तत्र तालवने घेनुको
 नाम दानवो गर्दभवेष्ट गृहीत्वागतः । तत-
 स्तमपि ज्ञात्वा भर्तृदामोदरेण तस्य वामपा-
 दं गृहीत्वोत्तिष्ठ्य पातितार्ति तालफलानि ।
 सो ऽपि दानवो भूत्वा तत एव मृतः । ततः
 कैशी नाम दानवस्तु रङ्गवेष्टं गृहीत्वागतः ।
 ततस्तमपि ज्ञात्वा भर्तृदामोदरेण तस्य मुले
 कूर्परो दत्तः । ततस्तेन द्विधा पाटितस्तु-
 रङ्गः । सो ऽपि दानवो भूत्वा तत ए

एवमुदा । एदाण • अस्माणि ^२अं • कम्माणि
किदाणि भट्टिदामोदकेण ।

दामकः । (a) मादुल्ल ^१पब्बं दाव पि-
ट्ठु । अज्ज भट्टिदामोदको इमं पिं ^३बुन्दावरो
गोवकस्स आहि षह हल्लीपक्कं ^४सामं पकी-
ळिटुं आगच्छदि ।

• वृद्धगोपालकः । (५) तेण हि पब्बेरि
गोवज्जेण हि षह भट्टिदामोदकप्प हल्लीपक्कं
पेक्खम्ह ।

दामकः । (c) जं मादुल्लो आणवेदि ।

॥ निष्क्रान्तौ ॥

प्रवेशकः ।

मृतः । एतान्यन्यानि च कर्माणि कृतानि भट्टिदामो-
दकेण ।

(a) मातुल्ल ^१सर्वं तावत् तिष्ठतु । अयं भट्टिदामोदरो
इस्मिन् बुन्दावने गोपकन्यकाभिः सह हल्लीश-
कं नाम प्रकीर्तितुमागच्छति ।

(५) तेन हि सर्वैर्गोपजनैः सह भट्टिदामोदर-
स्य • हल्लीशकं ^६प्रेक्षामहे ।

• (c) यद् मातुल्ल आत्तापयति ।

• ॥ प्रविश्य ॥

वृद्धगोपालकः ।

(a) अनुदितमात्रे सूर्ये प्रणमत सर्वादरेण शीर्षेण ।

शिक्षं जगमां दूषणं गोणारणं अमिदपुसाणं^१ ॥१॥

अहो अस्माकं पक्कणारणं समिद्धी । आटोव-
पज्जाओ पटहकूववेषाओ वाहकिदुं ग-
च्छामो^२ अस्माकं गोवकसमाओ । घोषसुन्द-
कि वणमाके चन्दकेहे मिअक्खि । आअच्छ-
ह आअच्छह णिग्गं ।

॥ ततः प्रविशन्ति सर्वाः ॥

सर्वाः । (b) मादुळ वन्दामो ।

वृद्धगोपालकः । (c) दारिकाः । एषो
भट्टा दामोदको गोमतीर्कपण्डितेण भट्टिण

(a) अनुदितमात्रे सूर्ये प्रणमत सर्वादरेण शीर्षेण ।

नित्यं जगन्मातृणां गवाममृतपूर्णानाम् ॥१॥

अहो अस्माकं पक्कणानां समृद्धिः । आटोपस-
ज्जाः पटहरूपवेषा व्याहर्तुं गच्छामो^२ अस्मा-
कं गोपकन्यकाः । घोषसुन्दरि वनमाले च-
न्दरेसे मृगाक्षि । आगच्छतागच्छत शीघ्रम् ।

(b) मातल वन्दामहे ।

(c) दारिकाः । एष भर्ता दामोदरो गोक्षीर-

षड्भक्तिपणेश षह गोवाळणहि ॥ अ पळिः
बुदो गुहाणिमिरतो^१ षिंहो निम इदो
एव आगच्छदि ।

॥ ततः प्रविशति गोपजनपरिवृतो
दामोदरः सङ्कर्षणश्च ॥

दामोदरः । ॥ सविस्मयम् ॥ अहो
प्रकृत्या रमणीयानां गोपकन्यकानां वेषग्रह-
णविशेषः ।

एताः प्रफुल्लकमनोत्पलवक्त्रनेत्रा
गोपाङ्गनाः कनकचम्पकपुष्पगौराः ।

नानाविरागवसना मधुरप्रलापाः

क्रीडन्ति वन्यकुसुमाकुलकेशहस्ताः ॥२॥

सङ्कर्षणः । एते गोपदारकाः समा-
गताः ।

रत्नैर्वसुकडिगिडिमैः प्रमुदिताः केचिन्नदन्तः
स्थिताः

केचित् षड्भजपत्रनेत्रवदनाः क्रीडन्ति ना-
नाविधम् ।

पारङ्गेश भर्त्रा सङ्कर्षणेन सह गोपालकै-
श्च परिवृतो^१ गुहानिच्छिप्रः सिंह इवे-
त एवागच्छति ।

घोषे जागरिता^१ कुरुप्रमुदिता इम्भारै-
शब्दाकुले

वृन्दारण्यगते समप्रमुदिता गायन्ति
केचित् स्थिताः ॥ ३ ॥

वृद्धगोपालकः । (a) आम भट्टा^२ प-
ब्बा षस्पद्धा^३ आश्रदा ।

दामकः । (b) जेडु भट्टा ।

सङ्कर्षणः । दामक । सर्वे गोपदार-
काः समागताः ।

दामकः । (c) आम भट्टा । षब्बे प-
स्पद्धा आश्रदा ।

दामोदरः । घोषसुन्दरि वनमाले
चन्द्ररेखे मृगाक्षि । घोषवासस्यानुरूपो
ऽयं हल्लीशकनृत्तबन्ध उपयुज्यताम् ।

सर्वाः । (d) जं भट्टा आशवेदि ।

सङ्कर्षणः । दामक मेघनाद । वा-
द्यन्तामातोद्यानि ।

उभौ । (e) भट्टा तह ।

(a) आम भर्तः । सर्वे सन्नद्धा आगताः ।

(b) जयतु भर्ता । (c) = (a)

(d) यद् भर्ताज्ञापयति । (e) ईः । तथा ।

वृद्धगोपालकः । (a) भट्टा 'तुम्हे हल्ली-
षं^१ पकीळह^२ । अहं एत्थ किं कळेमि ।

दामोदरः । पेत्तको भवान् ननु ।

वृद्धगोपालकः । (b) भट्टा 'तह ।

॥ सर्वे नृत्यन्ति ॥

वृद्धगोपालकः । (c) ही ही सुट्टु
गाइदं । सुट्टु वाइदं । सुट्टु राच्चिदं । जाव
अहं वि राच्चेमि । पकिण्णन्तो सु अहं ।

॥ प्रविश्य ॥

गोपालकः । (d) हा हा भट्टा अव-
क्रमदु इमादो देशादो ।

दामोदरः । दामक 'किमसि सम्भा-
न्तः ।

गोपालकः । (e) एषो अकिट्टवज्जभो

(a) भर्तः । यूयं हल्लीशकं प्रक्रीडय । अहमत्र किं
करोमि । (b) भर्तः । तथा ।

(c) ही ही सुट्टु गीतम् । सुट्टु वादितम् ।
सुट्टु नर्तितम् । यावदहमपि नृत्यामि । प-
रिभ्रान्तः खल्वहम् ।

(d) हा हा भर्ता अपक्रामत्वस्माद् देशात्^३ ।

(e) एषो ऽरिष्टवृषभो नाम दानवः

शाम दान्तावो पिरडीकिदशिग्घादकुवो भूमिः
दकं सुकपुडेहि दकन्तो जण्ण घोषो मेघक-
वो ति षड्झिदो जादो ।

दामोदरः । एवं प्राप्नो ऽरिष्टर्षभः ।
इमा नो गोपदारिका दारकांश्च गृहीत्वैतत्
पर्वतशिखरमारुह्य दुरात्मनो मम च युद्धवि-
शेषं पश्यत्वार्यः । अहमस्य दर्पप्रशमनं क-
रोमि ।

॥ सङ्कर्षणस्तैः सह निष्क्रान्तः ॥

दामोदरः । एष एष दुरात्मारिष्टर्षभः ।

कृता सुरैर्भूमितलं प्रभिन्नं

शृङ्गैश्च कूलानि समाक्षिपंश्च ।

भयार्तगोपैः प्रसमीक्ष्यमाणो

नदन् समाधावति गोवृयेन्द्रः ॥४॥

॥ततः प्रविशत्यरिष्टर्षभः ॥

अरिष्टर्षभः । एष भोः

मृङ्गाग्रकोटिकिरणैः समिवालिप्तंश्च

शत्रोर्वधार्थमुपगम्य वृषस्य रूपम् ।

पिरडीकृतनिर्घातरूपो भूमितलं शु-
रपुटैर्दलन् यस्य घोषो मेघरव-
इति शङ्कितो जातः ।

वृन्दावने सललितं प्रतिगर्जमान-²

माक्रम्य शत्रुमहमद्य सुरं चरामि ॥ ५ ॥

दुङ्कारशब्देन ममेह घोषे

स्रवन्ति गर्भा वनिताजनस्य ।

सुराग्रपातैर्लिखितार्धचन्द्रा

प्रकम्पते सद्रुमकानना भूः ॥ ६ ॥

क नु खलु गतो नन्दगोपपुत्रः । भो नन्द-
गोपपुत्र । कासि ।

दामोदरः । भो गोवृषाधम । इत
इतः । एष स्थितो ऽस्मि ।

अरिष्टर्षभः । ॥ दृष्ट्वा ॥ अहो ।

सारवान् खल्वयं बालो यो मां दृष्ट्वा महाबलम् ।

उग्ररूपं महानादं नैव भीतो न विस्मितः ॥ ७ ॥

दामोदरः ।

किमेतद् भो भयं नाम भवतो ऽय मया श्रुतम् ।

भीतानामभयं दातुं समुत्पन्नो महीतले ॥ ८ ॥

अरिष्टर्षभः । भोः । बालस्त्वम् । अतः
खलु भयं न जानासि ।

दामोदरः । भो गोवृषाधम । किं बा-
ल इति मां प्रधर्षयसि ।

• किं दष्टः कृष्णसर्पेण बालेन न निहन्यते ।

बालेन हि पुरा क्रौञ्चः स्कन्देन निधने गतः ॥ १॥

[अरिष्टर्षभः ।] १ भवितव्यम् ।

[दामोदरः ।]

अपीदं शृणु मूर्ख त्वं कठिनोपलसञ्चयः ।

किं न यत्नवन्मात्रेण शैलो वज्रेण पातितः ॥१०॥

अरिष्टर्षभः । भो नन्दगोपपुत्र । किं व्यवसितम् ।

दामोदरः । त्वां निधनमुपनेतुम् ।

अरिष्टर्षभः । समर्थो भवान् ।

दामोदरः । कः संशयः ।

अरिष्टर्षभः । तेन हि गृह्यतां स्वजातिसदृशं प्रहरणम् ।

दामोदरः । प्रहरणमिति । हं भोः ।

गिरितटकठिनांसावेव बाहू ममैतौ

प्रहरणमपरं तु त्वादृशां दुर्बलानाम् ।

अथ मम भुजदण्डैः पीड्यमानश्च शीघ्रं

यदि न पतसि भूमौ नास्मि दामोदरो

५६म् ॥११॥

अरिष्टर्षभः । तेन हि 'प्रवर्ततां' युद्धम् ।

दामोदरः । भो गोवृषाधम । यदि ते शक्तिरस्ति । मां पादेनैकेन स्थितं स्थानात् कम्पय ।

अरिष्टर्षभः । को ऽत्र संशयः ।

॥ तथा कर्तुं चेष्टयित्वा मूर्च्छितः पतति ॥

दामोदरः । भो गोवृष । समाश्वसिहि
समाश्वसिहि । अनेन वीर्येण भवान् गर्वितः ।

अरिष्टर्षभः । ॥ आश्वस्य । आत्मगतम् ॥
अहो दुष्प्रसङ्गो ऽयं बालः ।

रूपो वायं भवेच्छक्रो विष्णुर्वापि स्वयं भवेत् ।

अमिष्टया खलु मे तर्कः स एव पुरुषोत्तमः ॥१२॥

आः^२ ।

यत्र यत्र वयं जातास्तत्र तत्र त्रिलोकधृत् ।

दानवानां बधार्थाय संवृत्तो मधुसूदनः ॥१३॥

भवंतु । विष्णुना हतस्याप्यक्षयो लोको^३

मे भविष्यति । तस्माद् युद्धं करिष्यामि ।

॥ प्रकाशम् ॥ भो नन्दगोपपुत्र । पुनर-
पि जातो मे दर्पः ।

दामोदरः । हम् । तिष्ठ तिष्ठे-
दानीम् ।

किं 'गर्जसे भुजगतो मम गोवृषेन्द्र

पातप्रवृद्ध इव वार्षिककालमेघः ।

एहि क्षिपामि धरणीतलमभ्युपेहि

वज्राहतस्तट इवाञ्जनपर्वतस्य ॥१४॥

तथा कृत्वा ॥ एष एष दुरात्मारिष्टर्षभः ।

विस्तुरुधिरधाराक्लिन्ननासास्यनेत्रं
 चनितककुदवालः प्रस्फुरत्पादकर्णः ।
 निपतति विगतात्मा भूतले वज्रभिन्नो
 गिरिरिव शिखराग्रैर्गोवृषो दानवेन्द्रः ॥१५॥

॥ प्रविश्य ॥

दामकः । (७) जेदु भट्टा । एषो भट्टा
 षड्क्लिषणो पञ्चदादो जमुणाह्वे काक्लिषो
 राम महाणाओ उट्टिदो ति पुर्णिअ तं पडि-
 ग^२ओ । वाकेहि वाकेहि भट्टा षड्क्लिषणं ।

दामोदरः । कालियो नाम मयापि श्रूयते
 सदर्पः पन्नगपतिः । भवत्वहमस्य दर्पप्रशमनं
 करोमि ।

गोब्राह्मणादयस्तेन सुजृण्यन्ते किल प्रजाः ।

मद्यप्रभृति शान्तात्मा निष्प्रभः स भविष्यति ॥
 १६॥

॥ निष्क्रान्तौ ॥

तृतीयौ ऽङ्कः ।

(४) जयतु भर्ता । एष भर्ता सङ्कर्षणः पर्व-
 ताद् यमुणाह्वे कालियो नाम महाभाग
 उत्थित इति श्रुत्वा तं प्रतिगतः । वार-
 य वारय भर्तः सङ्कर्षणम् ।

अथ चतुर्थोऽङ्कः ।

॥ ततः प्रविशति दामोदरः ॥

दामोदरः ।

एता मत्तचकोरशाव^१नयनाः प्रोद्धिन्नकम-
स्तनाः

कान्ताः प्रस्फुरिताधरोष्ठरुचयो विस्रस्त-
केशस्रजः ।

सम्भ्रान्ता गलितोत्तरीयवसनास्त्रा-
साकुलव्याहृता-

स्त्रस्ता मामनुयान्ति पन्नगपतिं दृष्ट्वैव
गोपाङ्गनाः ॥ १ ॥

॥ ततः प्रविशन्ति गोपकन्यकाः ॥

सर्वाः । (a) मा खु मा खु भट्टा ।

एदं जकासमं पविसिदुं । एसो खु दु-
दु^२महो^३क^४कुंकावासो ।

(a) . माखनु मा खनु भर्तः । एतं जला-
शयं प्रवेष्टुम् । एष खनु दुष्टमहोर-
गकुलावासः ।

दामोदर । न खलु न खलु वि-
षादः कार्यः । पश्यन्तु भवत्यः ।

निष्पत्तिव्यालयूथं भयचकितकरिक्वा-
तविप्रेक्षिताम्भो -

गम्भीरं सिग्धनीरं हृदमुदधिनिभं चो-
भयन् सम्प्रविश्य ।

गोपीभिः शङ्किताभिः प्रियहितवचनैः
पेशलैर्वार्यमाणः

कालिन्दीवासरक्तं भुजगमतिबल का-
लियं धर्षयामि ॥२॥

सर्वाः । (a) भट्टा सङ्कलितरा वा-
केहि वाकेहि भट्टिदामोदकं ।

॥ प्रविश्य ॥

सङ्कर्षणः । अलमलं भयविषा-
दाभ्याम् । दर्शितोऽनुरागः । पश्यन्तु भ-
वत्यः ।

विषदहनशिताभिर्यन्मुरवात् प्रोद्धताभिः
कपिशितमशिवाभिश्चक्रवालं दिशानाम् ।

सरभसमभियान्तं कृष्णमालक्ष्य शङ्की

(a) भर्तः सङ्कर्षणं वारय वारय भर्तु-
दामोदरम् ।

विष्टो । मा सु मा तु षाह्यं कक्कि प-
 विषिदुं । एतय वग्घा वक्काहा इत्थिणो
 पाणीअं पिबिअ तहिं तहिं एव विमक्क-
 न्ति । कह्ण दिष्णदि । किं दाणिं कक्के-
 मि । होदु । इमं दाव कुम्भवक्काहं आकु-
 हिअ सिज्झाम्मामि । ॥ सारुहावलोक्य ॥
 हा हा धूमो उट्ठिदो ।

सङ्कर्षणः । पश्यन्तु भवत्यः ।

दामोदरो ज्यं परिगृह्य नागं
 वित्तोभ्य तोयं च समूलमस्य ।
 भोगे स्थितो नीलभुजङ्गमस्य
 मेघे स्थितः शक्र इवावभाति ॥ ५ ॥

वृद्धगोपालकः । (५) ही ही षाडु भ-
 ट्टा ' षाडु ।

साहसं कृत्वा प्रवेष्टुम् । अत्र व्याघ्रा वरा-
 हा हस्तिनः पानीयं पीत्वा तत्र तत्रैव
 विम्रियन्त । कथं न दृश्यते । किमि-
 दानीं करोमि । भवतु । इमं तावत्
 कुम्भपलाशमारुह्य निर्ध्यायामि । — हा
 हा धूम उत्थितः ।

(५) ही ही साधु भर्तः 'साधु ।

॥ ततः प्रविशति कालियं गृहीत्वा दामो-
दरः ।

दामोदरः । एष भोः

निर्भर्त्य कालियमहं परिविष्णुस्तं
मूर्धास्त्रितैकचरणञ्चलबाहुकेतुः ।

भोगे विषोल्बणफणस्य महोरगस्य

हल्लीयकं सललितं रुचिरं वहामि ॥६॥

सर्वाः । (५) अच्छकीं भद्रा अच्छ-
कीं । काळिअस्स पच्च फणाणि अकम-
तो हल्लीसैअं पकीळदि ।

दामोदरः । यावदहमपि पुष्पाण्य-
पचिनोमि ।

कालियः । आः ।

लोकालोकमहीधरेण भुवनाभोगं यथा
मन्दरं

शैलं शर्वधनुर्गुणेन फणिना यद्वच्च
यादोनिधौ ।

स्थूलारण्डलहस्तिहस्तकठिनो भोगेन
संवेष्टितं

(५) प्राश्न्य भर्तः । आश्न्यम् । कालियस्य पच्च फणा-
नाक्रामन् हल्लीयकं प्रक्रीडति ।

त्वामेष त्रिदशाधिवासमधुना सम्प्रेष-
यामि क्षणात् ॥ ७ ॥

वृद्धगोपालकः । (७) हा हा भट्टा । ए-
षो भट्टिदामोदको पुष्पाणुकार्के^२हि पदे-
हि आत्मा^३कवन्तं विभ्र जमुणाहकं महा-
शास्त्रं पादेण परिकिञ्चदृभन्तो पुष्पाणि
अवइणोदि । ॥ अवतीर्य ॥ पाहु भट्टा ।
पाहु । फल्लेहि फल्लेहि । अहं वि ष-
हाओ होमि । अहो भास्मामि भट्टा । भा-
स्मामि । जाव इमं वृत्तन्तं शान्दगोव-
ष्य शिवेदेमि । ॥ निष्क्रान्तः ॥

दामोदरः ।

विध्वस्तमीनमकराद् यमुनाद्दान्ताद्

(४) हा हा भर्तः । एष भर्तृदामोदरः । पुष्पानुकारा-
भ्यां पदाभ्यामाकारवन्तमिव यमुनाद्दं महा-
नागं पातेन परिघट्टयन् पुष्पाण्यपचिनो-
ति । — साधु भर्तः । साधु । फालय फा-
लय । अहमपि सहायो भवामि । अहो
बिभेमि भर्तः । बिभेमि । यावदिमं वृ-
त्तान्तं नन्दगोपाय निवेदयामि ।

दर्पोच्छ्रयेण महता दृढमुच्छ्रसज्जम् ।

आशीविषं कलुषमायतवृत्तभोग-

मेष प्रसह्य सहसा भुवि वित्तिपामि ॥ ८ ॥

कालियः । एष भोः

रोषेण धूमायति यस्य देह-

स्तेनैव दाहं पृथिवी प्रयाति ।

ज्वालावलीभिः प्रदहामि सोऽहं

रत्तन्तु लोकाः समरुद्रणास्त्वाम् ॥

९ ॥

दामोदरः । कालिय । यदि ते श-
क्तिरस्ति । दह्यतां ममैको भुजः ।

कालियः । हृहृह ।

चतुःसागरपर्यन्तां ससप्तकुलपर्वताम् ।

दहेयं पृथिवीं कृत्वा किं भुजं न द-

हामि ते ॥ १० ॥

हं तिष्ठेदानीम् । एष त्वां भस्मीकरोमि ।

॥ विषाग्निं मुञ्चति ॥

दामोदरः । हन्त दर्शितं ते वीर्यम् ।

कालियः । प्रसीदतु प्रसीदतु भग-

वान्, नारायणः ।

दामोदरः । अनेन वीर्येण भवान्

गर्वितः ।

कालियः । प्रसीदतु भगवान् ।

गोवर्धनोद्धरणमप्रतिमप्रभावं

बाहुं सुरेश तव मन्दरतुल्यसारम् ।

का शक्तिरस्ति मम दग्धुमिमं सुवीर्यं

यं संश्रितास्त्रिभुवनेश्वर सर्वलोकाः ॥११॥

भगवन् । अज्ञानादतिक्रान्तवान् सान्तः-
पुरः शरणागतो ऽस्मि ।

दामोदरः । कालिय । किमर्थमिदानीं
यमुनाद्वंदं प्रविष्टो ऽसि ।

कालियः । भगवतो वरवाहनाद् गरुडाद् भीतो ऽहमिह प्रविष्टो ऽस्मि । तदिच्छामि गरुडादभयं भगवत्प्रसादात् ।

दामोदरः । भवतु भवतु ।

मम पादेन नागेन्द्र चिह्नितं तव मूर्धनि ।

सुपर्ण एव दृष्ट्वेदमभयं ते प्रदास्यति ॥१२॥

कालियः । अनुगृहीतो ऽस्मि ।

दामोदरः । प्रविशतु भवान् ।

कालियः । यदाज्ञापयति भगवान्

नारायणः ।

दामोदरः । अथवा^१ एहि तावत् ।

कालियः । भगवन्^१ अयमस्मि ।

दामोदरः । अद्यप्रभृति गोब्राह्मण

पुरोगासु सवेप्रजास्वयमादः कर्तव्यः ।

कालियः । भगवन् ' मद्विषदूषितमि-
दं जलम् । तदिदानीमेव विषं संहृत्य
यमुनाद्ददाम्निष्क्रामामि । '

दामोदरः । प्रतिनिवर्ततां भवान् ।

कालियः । यदात्तापयति भगवान्
नारायणः । ॥ सपरित्रनो निष्क्रान्तः ॥

दामोदरः । यावदहमपि हृदाद्
गृहीतानि पुष्पाणि गोपकन्यकाभ्यः प्रय-
च्छामि ।

सर्वाः । (a) एसो भट्टा अम्हाणं हि-
अम्हाणन्दं कर्कन्तो अक्खदसक्कीको इदो
एव आअच्छदि । जेटु भट्टा ।

सङ्कर्षणः । दिष्ट्या गोब्राह्मणहि-
तं कृतम् ।

दामोदरः । गृह्यन्तां पुष्पाणि ।

सर्वाः । (b) भट्टा ' एदाणि अम्हे-
हि अणवइदपुव्वाणि पुप्फाणि अपका-

(a) एष भर्तास्माकं हृदयानन्दं कुर्वन् अत्त-
'तशरीर इत एवागच्छति । जयतु भर्ता ।

(b) भर्तः । एतान्यस्माभिरनवचितपूर्वाणि पु-

मिष्टाणि चन्द्रादिचक्रिकेहि अपंक्तिम-
द्दिदाणि । भास्वामो भट्टा ।

दामोदरः । पूर्वं दृष्टमया वित्र-
स्तास्तपस्विन्यः । न भेतव्यं न भेतव्यम् ।
इदानीं खलु मत्करस्पर्शनात् सौभान-
नुपगतानि गृह्यन्ताम् ।

सर्वाः । (a) जं भट्टा आणवेदि ।

॥ प्रविश्य ॥

भट्टः । भो गोपालक । क्व गतो न-
न्दगोपपुत्रः ।

गोपालकः । (b) एषो भट्टा काळिञ्ज-
राम महाणाञ्जं पक्तिपीडित गोवक्त्र-
आहि पक्तिबुद्धो ठिद्धो ।

भट्टः । ॥ उपगम्य ॥ भो नन्दगो-
पपुत्र । अनुगतार्थनामधेयस्य महा-

ष्पाख्यपरामृष्टानि चन्द्रादित्यकिरसौर-
परिमर्दितानि । विभीमो भर्तः ।

(a) यद् भर्ताज्ञापयति ।

(b) एष भर्ता कालियं नाम महाना-
गं परिपीड्य गोपकन्यकाभिः परि-
वृतः स्थितः ।

राजस्योग्रसेनस्य पुत्रः कंसराजो भवन्त-
माज्ञापयति ।

दामोदरः । कथमाज्ञापयतीति ।

भटः । मधुरायां धनुर्महो नाम
महोत्सवो भविष्यति । तमनुभवितुं सप-
रिजनाभ्यां भवद्भ्यामागन्तव्यमिति ।

दामोदरः । आर्य । अयं ननु देव-
रहस्यकालः ।

सङ्कर्षणः । शीघ्रमिदानीं गमिष्या-
वः ।

दामोदरः । बाढम् । प्रथमः कल्पः
एष भोः ।

प्रभ्रष्टरत्नमकुटं परिकीर्णकेशं
विच्छिन्नहारपतिताङ्गदलम्बसूत्रम् ।
आकृष्य कंसमहमद्य दृढं निहन्मि
नागं मृगेन्द्र इव पूर्वकृतावलेपम् ॥१३॥

॥ निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

चतुर्थोऽङ्कः ।

संभीतगोपालकवृन्दमध्ये ।

बालो बलेनाद्रिनिभं गजेन्द्रं

दन्तं समाकृष्य जघान शीघ्रम् ॥३॥

राजा । कथं जघानेति । गच्छ । भू-

यो ज्ञायतां वृत्तान्तः ।

भटः । यदाज्ञापयति महाराजः ।

॥ निष्क्रम्य प्रविश्य ॥ जयतु महाराजः ।

एष इदानीं नन्दगोपपुत्र उत्सवाधिका-

रोच्छ्रितध्वजपताकमवसक्तमाल्यदामा-

लङ्कृतमुत्थापितागुरुधूपसमाकुलं राज-

महापथं प्रविश्य राजकुलद्वारे गन्धसमु-

द्रावसक्तहस्तां मदनिकां नाम कुब्जिकां

दृष्ट्वा तस्या हस्ताद् गन्धमादाय स्वगा-

त्रमुनंलिप्य तेनैव हस्तेन कुब्जस्य

देहस्यानुमार्जनेन विगतकुब्जभावां तां

कृत्वा मालाकारापरोभ्यः पुष्पाख्याहत्या-

वबध्य धनुःशालाभिमुखो गतः ।

राजा । किन्तु खलु तेन व्यवसि-

तम् । तेन हि शीघ्रं गच्छ । भूयो ज्ञाय-

तां वृत्तान्तः ।

• भटः । यदाज्ञापयति महाराजः ।

॥ निष्क्रम्य प्रविश्य ॥ जयतु महाराजः ।

अथ पञ्चमोऽङ्कः ।

॥ ततः प्रविशति राजा ॥

राजा ।

श्रुत्वा ब्रजे विपुलविक्रमवीर्यसत्त्वं
दामोदरं सह बलेन समाचरन्तम् ।

आदिश्य कार्मुकमहं तमिहोपनीय

मन्त्रेण रङ्गगतमद्य तु घातयामि ॥ १ ॥

ध्रुवसेन ध्रुवसेन ।

॥ प्रविश्य ॥

भटः । जयतु महाराजः ।

राजा । ध्रुवसेन । किमागतो नन्दगो-
पपुत्रः ।

भटः । श्रोतुमर्हति महाराजः ।
प्रविशन्नेव दामोदरः ससङ्कर्षणो गोपज-
नपरिवृतो रजकेभ्यो वस्त्राण्याच्छिद्य श-
हीतवानिति श्रुत्वा महामात्रेणोत्पला-
पीडो नाम गन्धहस्ती सञ्चोदितस्तृम-
भिघातयितुम् । ततः ।

तमापतन्तं सहसा समीक्ष्य

संभीतगोपालकवृन्दमध्ये ।

बालो बलेनाद्रिनिभं गजेन्द्रं

दन्तं समाकृष्य जघान शीघ्रम् ॥३॥

राजा । कथं जघानेति । गच्छ । भू-

यो ज्ञायतां वृत्तान्तः ।

भटः । यदाज्ञापयति महाराजः ।

॥ निष्क्रम्य प्रविश्य ॥ जयतु महाराजः ।

एष इदानीं नन्दगोपपुत्र उत्सवाधिका-
रोच्छ्रितध्वजपताकमवसक्तमाल्यदामा-
लङ्कृतमुत्थापितागुरुधूपसमाकुलं राज-
महापदं प्रविश्य राजकुलद्वारे गन्धसमु-
द्रावसक्तहस्तां मदनिकां नाम कुब्जिकां
दृष्ट्वा तस्या हस्ताद् गन्धमादाय स्वगा-
त्रमनुलिप्य तेनैव हस्तेन कुब्जस्य
देहस्यानुमार्जनेन विगतकुब्जभावां तां
कृत्वा मालाकारापरोभ्यः पुष्पाण्याहृत्या
वबध्य धनुःशालाभिमुखो गतः ।

राजा । किन्तु खलु तेन व्यवसि-
तम् । तेन हि शीघ्रं गच्छ । भूयो ज्ञाय-
तां वृत्तान्तः ।

• भटः । यदाज्ञापयति महाराजः ।

॥ निष्क्रम्य प्रविश्य ॥ जयतु महाराजः ।

धनुःशालारक्षणेण सिंहबलेन वार्यमाण-
स्तं करीमूले प्रहृत्य हत्वा धनुः समादा-
य द्विखण्डं कृत्वा साम्प्रतमुपस्थानाभि-
मुखो गतः । 'स हि'

आपीडयामशिसिबर्हविचित्रवेषः

पीताम्बरः सज्जलतोयदराशिवर्णः ।

अभ्येति रोषपरिवृत्तविशालनेत्रे ।

रामेण सार्धमिह मृत्युरिवावतीर्णः ॥३॥

राजा । सावेगमिव मे हृदयम् । ग-
च्छ । यथानिर्दिष्टौ चाणूरमुष्टिकौ प्रवे-
शय । वृष्णिकुमाराणां सन्नाहमाज्ञापय ।

भटः । यदाज्ञापयति महाराजः ।

॥ निष्क्रान्तः ॥

राजा । यावदहमपि प्राप्तादमा-
रुह्य चाणूरमुष्टिकयोर्युद्धं पश्यामि ।

॥ आरुह्य ॥ मधुकैरिके । विघाट्यतां द्वा-
रम् ।

प्रतिहारी । (५) जं भट्टा कारावेदि ।

॥ राजा प्रविश्योपवि-
शति । ततः प्रविशतश्चाणूरमुष्टिकौ ॥

(५) यद् भर्ताज्ञापयति ।

चाणूरः । (५) .

एसो हि युद्धसज्जो मत्तो हत्थी^१ व दप्प-
सम्पुसो ।
भज्जेमि अज्ज बाळं दा^२मोदकं कंङ्क-
मज्झम्मि ॥ ४ ॥

मुष्टिकः । (५)

कोहमयमुष्टिहत्थो रामेण अ मुष्टिओ
कुट्टो ।
पादेमि अज्ज कामं गिक्खिवळ्ळूटं
जहा वज्जो ॥ ५ ॥

भटः । एष महाराजः । उपसर्पेतां
भवन्तौ ।

उभौ ॥ उपेत्य ॥ (५) जेटु भट्टा ।
राजा । चाणूरमुष्टिकौ । सर्वप्रयत्ने-
न युवाभ्यामानृत्यं कर्तव्यम् ।
उभौ । (५) सुगाढु भट्टा । अङ्घ्रि-

(५) एषो ऽस्मि युद्धसज्जो मत्तो हस्तीव दर्पसम्पूर्णः ।

भनज्ज्यद्य बालं दामोदरं रङ्गमध्ये ॥

(५) लोहमयमुष्टिहस्तो नाम्ना च मुष्टिको रुष्टः ।

पातयाम्यद्य रामं गिरिवरकूटं यथा वज्रः ॥

(५) जयतु भर्ता । (५) शृणोतु भर्ता ।

युक्कसन्धानबन्धप्रहाकेरि जुद्धविसे-
 सेहि सिद्धिं गच्छामो । हं पैसवटु भट्टा ।
 राजा । बाढमेवं क्रियताम् । ध्रुव-
 सेन । प्रवेशयेतां गोपदारकौ ।

भटः । यदाज्ञापयति महाराजः ।
 ॥ निष्क्रान्तः । ततः प्रविशतो दामोदरसङ्कर्ष-
 णौ ध्रुवसेनेन सह ॥

दामोदरः । आर्य ।
 मर्त्येषु जन्म निफलं मम तानि घोषे ।
 कर्माणि चाद्य नगरे धृतये न तावत् ।
 यावन्न कंसहतके युधि पातयित्वा
 जन्मान्तरासुरमहं परिकर्षयामि ॥ ६ ॥
 सङ्कर्षणः ।

प्रविश्य रङ्गं कृतलोहमुष्टिं
 तं मुष्टिना मुष्टिकमद्य रुष्टम् ।
 इत्वा वरिष्याम्यनिलप्रचण्डः
 प्रलम्बमम्भोदमिवान्तरिक्षे ॥ ७ ॥

भटः । एष महाराजः । उपसर्पेतां
 भवन्तौ ।

अर्धेन्दुकरसन्धानबन्धप्रहारैर्युद्धविरोधैः सि-
 द्धिं गच्छामः । हं प्रेक्षतां भर्ता ।

५/
उमा । आः कस्य महाराजः ।

भटः । सर्वस्य जगतो ऽस्माकं च ।

दामोदरः । अद्यप्रभृति न भविष्यति ।

भटः । जयतु महाराजः । एतौ तौ ।

राजा । ॥ विलोक्य ॥ अयं स

दामोदरः । अहो ।

श्रीमान् मदान्धगजधीरविलासगामी

श्यामः स्थिरांसभुजपीनविकृष्टवक्षाः ।

पूर्वं श्रुतानि चरितानि न चित्रमस्य

लोकत्रयं हि परिवर्तयितुं समर्थः ॥८॥

अयं तु ललितगम्भीराकृतिः पूर्वजो ऽस्य

राम इति श्रूयते ।

अभिनवकमलामलायताक्षः

शशिनिभमूर्तिरुदारनीलवासाः ।

रजतपरिघवृत्तदीर्घबाहु-

ञ्चलदसितोत्पलपत्रचित्रमानः ॥९॥

दामोदरः । आर्य । एतावेवावा-

भ्यां युद्धसन्नद्धाविति मन्ये ।

सङ्कर्षणः । भवितव्यम् ।

राजा । ध्रुवसेन । प्रवर्ततां युद्धम् ।

भटः । यदाज्ञापयति महाराजः ।

मालां क्षिपति ॥

मल्लौ । (a) अङ्गो वादेर्ह वादेर्ह
सङ्घपटहाणि ।

चाणूरः । (b) एहि दामोदर । अज्ज
मे भुजगुअकेहि सिद्धिं गच्छ ।
दामोदरः ।

प्राप्तो ऽस्मि तिष्ठ मम वेगनिमं स-
हस्व

मुष्टिकः । (c) ए ए काम । अज्ज
मे मुष्टिपिटुगत्तगळिद कुहिल्लपडळ-
मज्जो जीविदं उज्झसि ।

सङ्घर्षणः ।

त्वामद्य मुष्टिक यमाय निवेदयामि ।

॥ सर्वे नियुद्धं कुर्वन्ति ॥

दामोदरः । ॥ चाणूरं निहत्य ॥

भग्नास्थिरेष निहतो

(a) अङ्गो वादयत वादयत सङ्घपटहान् ।

(b) एहि दामोदर । अद्य मे भुजगुगलेन
सिद्धिं गच्छ ।

(c) ए ए राम । अद्य मे मुष्टिपिटु-
गात्रगलित रुधिर पटल मज्जो जी-
वितमुज्झसि ।

सङ्कर्षणः ।

निहंतो मयापि

दामोदरः ।

कंसासुरं च यमलोकमहं नयामि ॥१०॥

॥ प्रासादमारुह्य कंसं शिरसि निगृह्य पातयित्वा ॥ एष एष दुरात्मा कंसः ।

विस्तीर्णलोहितमुखः परिवृत्तनेत्रो

भग्नांसकरठकटिजानुकरोरुजङ्घः ।

विच्छिन्नहारपतिताङ्गदलम्बसूत्रो

वज्रप्रभग्नशिखरः पतितो यथादिः

॥११॥

॥ नेपथ्ये ॥

हा हा महाराजः ।

॥ पुनर्नेपथ्ये ॥

भो भो वृष्णिायोधाः । अनावृष्टि शिवक-

हृदिक पृथुक सोमदत्ताक्रूरप्रमुखाः । अयं

खलु भर्तृपिण्डनिष्क्रयस्य कालः । शी-

घ्रमागच्छन्तु भवन्तः ।

दामोदरः । आर्य । संवार्यतां सैन्यम् ।

सङ्कर्षणः । अयमयं वारयामि ।

हुततुरगरथेभभ्रान्तयोधोग्रनादं

विलसदमलसङ्गप्रासंशक्त्यृष्टिकुन्तम् ।
 पवनबलविकीर्णं फेनजालोर्मिमालं
 जलनिधिमिव दोर्घ्यां क्षोभयाम्येष सै-
 न्यम् ॥ १२ ॥

॥ ततः प्रविशति वसुदेवः ॥

वसुदेवः । भो भो मधुरावासिनः ।
 अलमलं साहसेन ।

ज्येष्ठोऽयं मम तनयस्तु सौहिणेयो
 देवक्यास्तनयमिमं च किं न वित्थ ।
 संरम्भं त्यजत किमायुधैश्च कार्यं
 कंसार्यं स्वयमिह विष्णुराजगाम ॥ १३ ॥

सङ्कर्षणः ॥ विलोक्य ॥ अये ता-
 तः । तात । सङ्कर्षणोऽहमभिवादये ।
 दामोदरः । तात । दामोदरोऽह-
 मभिवादये ।

वसुदेवः । अक्षयविजयिनौ भ-
 वेतां भवन्तौ । सत्पुत्रजन्मफलमद्य प्राप्त-
 वानस्मि ।

उभौ । अनुगृहीतौ स्वः ।

वसुदेवः । कोऽत्र ।

॥ प्रविश्य ॥

भटः । जयत्वार्यपुत्रः ।

वसुदेवः । अपघ्निष्यन्तां कलेर्वराणि ।

भटः । यदाज्ञापयत्यार्यपुत्रः ।

गोपालकाः सर्वे । (७) ही ही गोवा-
कआरां कज्जं पं०वुत्तं ।

वसुदेवः । को ऽत्र ।

भटः । जयत्यार्यपुत्रः ।

वसुदेवः । गच्छ । शीघ्रं दामो-
दरस्यादेशादनावृष्टिमाज्ञापय^१ महाराज-
मुग्रसेनमपनीय निगलान्निर्वृत्ताभिषेकं
कृत्वा प्रवेशयेति ।

भटः । यदाज्ञापयत्यार्यपुत्रः ।

॥ निष्क्रान्तः ॥

वसुदेवः । अये ।

नदन्ति सुरतूर्याणि वृष्टिः पतति कौसुमी ।

कंसान्तकस्य पूजार्थं प्रायो देवाः समाग-

ताः ॥१४॥

॥ नेपथ्ये ॥

श्रीमान्निमां कनकचित्रितहर्म्यमालां

विस्तीर्णराजभवनापणगोपुराद्वाम् ।

पायात् सदैव मधुरां कमलायताक्ष-

(७) ही ही गोपालकानां राज्यं संवृत्तम् ।

वसुदेवः । भो भो मधुरावासिनः ।
 शृण्वन्तु, शृण्वन्तु भवन्तः । अस्य खलु
 दैत्येन्द्रपुरार्गलोत्पाटनपटोः सर्वक्षत्रापरा-
 ड्गुरवावलोकिनो वसुदेवसम्भवस्य वासु-
 देवस्य प्रसादात् पुनरधिगतराज्यस्यो-
 ग्रसेनस्य शासनमिदानीमवधुष्यते ।

सर्वे । प्रतिष्ठितमिदानीं वृष्णिरा-
 ज्यम् ॥

२ [वसुदेवः । को ऽत्र ।

॥ प्रविश्य ॥

भटः । त्रयत्वार्यपुत्रः ।]

वसुदेवः । प्रवेश्यतां महाराजः ।

भटः । यदाज्ञापयत्यार्यपुत्रः ।

॥ निष्क्रान्तः । ततः प्रविशत्युग्रसेनः ॥

उग्रसेनः ।

चिरोपरोधसम्प्राप्तः क्लेशो मे केशिसूदनात्^३ ।

अपनीतः स्ववीर्येण यथा विष्णोः शत-

क्रतोः^४ ॥१६॥

भगवत्प्रसादाद् व्यसनार्शवादुत्तारितो^५
 ऽस्मि ।

॥ ततः प्रविशति नारदः ॥

११

नारदः ।

कंसे प्रमथिते विष्णोः पूजार्थं देवशा-
सनात् ।

सगन्धर्वाप्सरोग्भिश्च देवल्लोकादिहाग-
तः ॥ १७ ॥

दामोदरः । अये देवर्षिर्नारदः ।
देवर्षे स्वागतम् । इदमर्घ्यं पादं च ।
नारदः । सर्वं गृह्णामि । गन्धर्वा-
प्सरसो गायन्ति ।

नारायण नमस्ते ऽस्तु प्रणमन्ति च
देवताः ।

अनेनासुरनाशेन मही च परिरन्ति-
ता ॥ १८ ॥

दामोदरः । देवर्षे परितुष्टो
ऽस्मि । किं ते भूयः प्रियमुपहरा-
मि ।

नारदः ।

प्रहृष्टो यदि मे विष्णुः सफलो मे प-
रिश्रमः ।

गमिष्ये विबुधावासं सह सर्वैः सु-
रोत्तमैः ॥ १९ ॥

दामोदरः । गच्छतु भवान् पुन-
र्दर्शनाय ।

नारदः । यदाज्ञापयति भगवान्
नारायणः ।

॥ निष्क्रान्तः ॥

॥ भरतवाक्यम् ॥

इमां सागरपर्यन्तां हिमवद्विन्ध्यकुरुड-
लाम् ।

महीमेकातपत्राङ्गां राजसिंहः प्रशा-
स्तु नः ॥२०॥

॥ निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

पञ्चमोऽङ्कः ।

अवसितं बालचरितम् ॥

Anmerkungen.

Abkürzungen: G = Trivandrum Sanskrit Series NO. XXI. The Bāla-charita of Bhāsa, edited with notes by T. Ganapate Sāstrī. Trivandrum 1912. Gan. = Anmerkung Ganapatis zu seinem Text. — Pi. = R. Pfeiffer, Grammatik der Prakrit-Dialecten, Morphology 1900. — Pr. = Wilhelm Prichy, Bhāsa's Prakrit, Frankfurt a. M. 1921. — Su. I = V. S. Sukthankar, Studies in Bhāsa, Journal of the American Oriental Society, Volume 40, 1920; Su. II daselbst, Volume 41, 1921. — Li. = Max Lindemann, Bhāsa-Prakrit 1918. — DDMG. = Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft. — Jacobi = Briefwechsel der gelehrten Königl. Acad. Jacobi's. — H. = Hermann. — J. = Jambhvatana. —
 Aus Anlehnung an !, selbst Ganapati

auf allen Vokativen sind Substantive ein-
 ariga, āriga, bhōh (nicht auf tho vor
 einem Vokative) vorzusetzen, falls irgend-
 welche oder dafür den Gallestrich gesetzt;
 nicht das in G fällige Nummen falls ist,
 nicht den Anmerkungen zu setzen, nicht
 den Gallestrich setzt; was nicht gesetzt,
 ist ein besonderer Hinweis gegeben.

Die in G zusammengefassten Sub-
 stantive Kinnukhalu, Kinnukhu, Kiva-
 nukhalu, Konukhu, Kakinnu, Kivanu,
 mākhulu, mākhū, nakhalu, dhik-
 khu, takavi falls ist gekannt: Kinnu
 khulu u. s. w.

In der Chāya findet sich bei sam,
 kim nu sindisulisen Tülle nurmal
 der anusvāra; ist falls dafür den Khes-
 penmal gesetzt, ohne eine weitere
 Anmerkung zu setzen (z. B. santer-
 sanah).

Die spezifischen Anmerkungen stehen
 in G in einem Rahmen, bei mir

zweißen Stengelstücken.

Wird das Querschnittsmaß dem Proportionenverhältnis (z. B. *vasudeva* —) so ist der feinsten Theil vermindert und so der mittlere auf die Chāyā findenden Theil *ka, kha, ga* etc. Die Längstheile *a, b, c* u. s. w.

Die Längstheile *a, b, c* sind nicht in *G* Längsmaß selbst geschrieben: *ka, kha, ga*

Bei den folgenden Anmerkungen bezeichnet die größere Ziffer die Breite, die kleinere die Höhe. Die über dem betreffenden Wort im Text stehenden Klammern sind auf die kleinere Ziffer folgende Theile *ka, kha, ga* etc. (Punkte-) Wort steht die Länge im *G* dar.

1, 1 «*śrī*». *śrīganeśāya namaḥ ma*
hākaviśrībhāsa *pranītam* *bālacaritam*
— 2 in *G* steht die Länge der Strophenzeile.

2, 1 Die Bemerkung «*sthāpenā*» steht in *G*. — 2 *thot!* — 3 *Gan:* *prīyāpa-*

82.

*dārṭho vīṇayānveti, vairāḍau
lingavacanaviparināmerā.*

3 1 yaśā ṛ. — 2 prasāntā; Tacṛi
smṛitā prasūtā.

4 1 hada(a)ṇi° — 2 in g him jaiṇa
— 3 (rahasi) — 4 *śrī balaṅga pa-
ccaṃmi* *antpīṣṭi* *śiṃ tūṣṭi* =
from prati-ayāmi; *under Pr.*
ṭīk 14.

5 1 Gaṇ: rakṣamānā rakṣanāḥ.
lā. — 2 Gaṇ: *ṭavarga dvitīya-
madhyo mathurāśabdah pre-
siddhah.* — 3 paśyati ṛ — 4 vi-
dhāsyati ṛ.

6 1 ! — 2 akṣipitam ṛ. — 3 yayā;
Gaṇ: Preface: „In the verse vin-
dhyā etc. — the sentence „*aho
dhairyaṃ hi yoṣitah*” must be
explained by supplying the ellip-
sis „*tasyāḥ*” suggested by the word
„*yayā*”. In so doing we have to lose
the elegance of the meaning of the

1
sentence denoted by the particle „hi“ that it is a general enunciation of a case deduced from a particular one: Hence the reading should be „garbhe ’nayaḥ dhr. tah.“ „ya“ might have been ignorantly inserted in the original manuscript by the scribe in the place of „na“. —

4 devakū ṭi. — 5 Gan. jitiṁb ṭi. totkū.
In Hroge am Tiffelß ist often Abth. der Sek.
untelē — 6 sādhu ṭi. — 7 him ṭi. — 8 thot ṭi.

2
1 hi ṭi. — 2 bhavadvaham.

8
1 (sa)nṇi(hi)tā — 2 bhujaplavenāḍu;
Jacobi: plave bhujenāḍu — 3 vik.
labo — 4 vartate — 5 ’ārthah, vgl.
Tih 2, unter

9
1 ced ṭi. — 2 na ṭi. — 3 naḥamie-
4 samp. — 5 iam ca dātī; zū
dāḥai vgl. in Bhāg. P.-Mth. i. PW
unter 2. dāreka. — 6 gchalakṣ-
myām; Jacobi faßt gchalakṣim richtig
all Lokativ sind angetreten gchala-
getia. Vgl. Pr. 26 — 7. rantvā —

84 .

84. 8 manā — 9 saṃyati — 10 f. g.
kīrtiṃ saṃpāda — 11 āhā (rā. 10).
— 12 prasūteyaṃ ca dārī.

10 1 Gan. "niggado hmi" ity asya sthāne
 , niggadam iti prathanūyam bhāṭ.
 athavā , gahnia" ity asya grāha-
 yitveत्यर्थो vivakṣanūyah, aha-
 merthasya ca prayojyakartṛtvam
 prayojakakartṛtvam cetyuthayam
 vivakṣanūyam . utthayavivakṣā
 cātmano dārikāgrahane svāra-
 seto "pravṛtthim sūcayitum. —
 2 nawa, syl. Pr. 9. — 3 paṣūda
 tūmwinform, tūm shāyā : prasū-
 teti. — 4, 5 / Tut. 9 — 6 nigala;
 fir the chāyā goy if tūmwinfulu
 tūmwinfulu var. — 7 grāhayitvā —

14 1 piśāṇo; uyl. Pr. 17. — 2 īdistic.
— 3 pradibhaśla 1 anīc — 4 vaṣudera.
— 5 śabdayati — 6 lekḥhaṣo.

12 1te zur Befestigung des R in drittl. egl.
P. 5341 Allg. chape pi. — 2 dute =

khāi — 3 dālī — 4 hodu, syl. P. 53.
 — 5 Athido — 6 nigalair, f. 10, 6. —
 7 duḥkhyati — 8 dārī — 9 gha-
 vatvevam.

13 1 syād R. — 2 f. T. 9, 5 — 3 °linī(c).

14 1 uṣṣavo — 2 f. T. 10, 2 — 3 hale-
 baram — 4 f. T. 9, 12. — 5 f. T. 10, 6.
 — 6 f. T. 10, 7 —

15 1 muf sunādi (br. not) Qūstīf.

16 1 uktajñāḥ — 2 muf nandagope
 nūr! — 3 yadyasmi — 4 acotikhi-
 dehmi — 5 ha (ḥam ? laam) —
 6 aśaucito — 7 saucam.

17 dhaḥanīm — 2 °ḥam pēn. s. sa-
 cam — 3 mārḡayato.

18 1 baḥa (paḥa) khamam — 2 z. k-
 nium. — sandāryamēne;
 Jacobi santāryamēne, syl. P.
 19.

19 1 Gaḥ: cakra iti Adabhimānido.
 vābhiprāyam pumstram. 2:30
 sārṅga iti. — 2 yasyā°; Gaḥ:

nyasyārtham iti nyasya viṣṇor ar-
 the ity arthah. evantu yadartham
 iti samāśene bhāvyaṃ. „asyā-
 rtha ūhavamukheṣu” ity eva
 vā pātho bhavet. evaṃca pūr-
 vārthe tatpadāpekṣāpi na. —
 3 prabhagnāḥ (?) — 4 (prāk) —
 5 prapūḍitam; Gaṇ: „prakrū-
 dītam” iti vā pāthah sambhā-
 vyate.

20 1 (saṅkho’hem asmi) — 2 (śa?
 ca). Krah; Gaṇ: śakrasyāpra-
 vebena śakāralekhanam le-
 khatapramādāyātam eva. —
 3 G m. ! — 4 na m. — 5 (dihā-
 la hohi dūrattunayyeva at-
 tānam nivṛyābhehi ?); Gaṇ:
 dhanūrekhanāntargatasya vākya-
 sya sthāne „adilakṣu hohi
 jarattirammiva attānam
 nivvāhehi” iti pāthah syad,
 iti bhāti. „atilaḥkur bhava ! ja-

³
 rattanamivātmanam nirvāha. 87
 ya iti ca samīkṛtam. Wie Nos.
 mirroring may Entzweiung aufstehen sein,
 daß ein Aufspringen für hoi (hatt hodi)
 all "hoie" aufstehen werden.

- 21 1 (la? ca) Krah — 2 Guar! —
3 nya (khilā) mer° — 4 ba (la?
lā) ni.

- 22 1 g kin fip. — 2 g! — 3 khū-
ram — 4 pibaith. — 5 bhakkai —
6 apara° — 7 gilai — 8 pāa-
sam — 9 bhuñjai.

- 23 1 hoi, uyl. pr. 32.

- 25 1 *Rannānam* — 2 *ho(di²du)*
— 3 *sevyait*; *Jacobi divyait*.
— 4 *tri a fet G Ranyānam*.

- 26 1 sṛṣṭāḥ; Jacobi dhr̥ṣṭāḥ—
 2 G nūr Qüersfrief—3 ā fū T.—
 4 avadhv. — 5 ham K. —
 6 Gaṇ: atra visandhitā drasta-
 ° vyā; syl. Su. II—7 °sgra (da-
 ṣṭa: demṣṭra) vad°.

27 i 1. T. 26, 5.

28 i kam ñ. — 2 Gan: navicintyēti
 nababdasamāsah. — 3 Gan: „iḥi”
 ity asya sthāne, api ”iti syāt.”
 — 4 iḥi bhavati nibyapfulla. —
 5 Jacobi varmaḥt guṇasaṅgrāma
 „Wörterbuch der Pflichten.”

29 i °janatti — 2 va — 3 iha pra.
 veso — 4 una, syl. Pr. 14 —
 5 °cha prav.

30 i pra(ve?) i taoryau — 2 i Guṇa.
 Hriḥ — 3 daivata (pramācca?)
 pra° — 4 vāḥ pūṣṭhānāḥ iḥi
 vāḥ pūṣṭhānāḥ pūṣṭhānāḥ; Gan:
 itah praṭi (i. e. ur G mahārāja)
 , kathā (nikrāmya pūṣṭhānāḥ pra.
 viśya) ” ity appekṣitam bhāti. —
 5 mahārāja ’ ofm T.

31 i (putreṭi?); Gan: „putro ”bhūd”
 iti syāt. Hriḥ Sv. II (List of Sole.
 cisms, Irregular Sandhi 1) liṅgt

2 das Gangesklein ist ein Gan. sing.
 pph; der Text liest: (anrtam nā.
 bhikṣitapūrvam mayā bhavato
 bhṛtyavargaparivṛtāyā dhā-
 trī haste dṛṣṭā sā?); bhavato
 ist in der Konjektur Gan. nicht ent-
 nommen.

33 1 vinṇavedi (vijñāpayati) Qñs.
 strif; vgl. Pr. 20 — 2 dāriatti
 bāleti — 3 ya(yā? thā) — 4 G
 may devakyāti Qñsstrif.

35 1 idānūm ñ. — 2 Gan: Kṛtasya
 śubhāśubhasya Karma Kārtṣyam,
 tad āyayati prāpayatīti Kar.
 turi lyut. 1 tittvād nīp.
 punyapāpaphala dātrīty arthak.
 yogarūḍhas'cāyam gauryam
 Kārtṣyāyanūśabdak. — 3 ci.
 rat pra°.

36 1 sumbham, nisumbh. — 2 surā
 (nām? nā) hatz° — 3 pādapam
 vrkṣarūpatām pratipannam

¹
 kuñjia^o — 4 saṣṣva — 5 mahim⁷¹
 — 6 (vya[?] ukkhiva)nto —
 7 (bhattā[?] sadda)jvemi — 8 bhe.
 avadīnam; Gen.: „bhaavādīnam“
 Bhagavatiṛ gā ity arthak. —
 9 suthale; Jacobi susthale[?] —
 10 saha vacchānam — 11 va.
 dḍhaiⁱ — 12 sābodayāni — 13 su.
 stale — 14 godhanam P.

40 1 godha (sum[?] nam) P. — 2 skr.
 f. ltr. Gistupprūf in Pancarātra I,
 provelaka. — 3 nādagovaput.
 Ae prasūde P., Mgl. Pr. 26; wohl
 Tifritpfloß, proozyrūfen stūf den
 selben Auldrück in dem folgenden
 Briefe des Alten Gistur. — 4 roam
 — 5 (na[?]) — 6 vaddhai — 7
 (lu) phalāni — 8 guhne —
 9 (mai) Kettiam evam duḍḍha.
 di Kkhūram tattaam chni.
 dam[?]); Siis nūyueifufufen Poff.
 'uddhadi (vgl. dubbhai P.).

¹
kāra-kāsuram ity arthah.

37 1 Gaṇ: Karomi dahāmīti yāvat.
 2 uṣṣ Gaṇ. sin Kham Isl Sūla.

38 1 Kkhū K. (chāyā Khalu K.); uṣṣ
 Su. I. I, 4. — 2 vaṣabhadia, uṣṣ.
 Pr. 39 — 3 Kamthadia — 4 pa.
 Kāletha — 5 edeṣṣim — 6 kām.
 dāvaṇe — 7 pādūnam; uṣṣ
 Pr. 41 2. Karpūramanījaro I, 18³
 (ed. Konow) ghattūna — 8, 9 Ka.
 ranto āantu godhanam; sin.
 p. Labart pphint mit Tāñcarātra
 II, praveśika: „āantum go.
 dhanam” ringyānūyūyū pū pū
 — 10 (jovayāhejīvādo²); Gaṇ.
 pphint sin uṣṣyānūyūyū Labart wr.
 — 11 pari (pva²) ghattia — 12
 kuvanṇchim — 13 °upparāādū°
 — 14 etasmin — 15, 16 Kuvvad
 āyāti godhanam — Pphumthāra-
 ram — 17 kuvanṇaikh.

39 1 uṣāda° — 2 °upparāria° — 3 ni.

kuñjia^o — 4 saṣṭva — 5 mahim
 — 6 (vya[?] ukkhiva) nito —
 7 (bhattā[?] saddā) vemi — 8 bhe.
 avadīnam; Gen: „bhaavadiṇam“
 bhagavatir gā ity arthah —
 9 suṭhale; Jacobi suṭhale[?] —
 10 saḥavacchānam — 11 va.
 dḍhai — 12 sābolayāmi — 13 su.
 stale — 14 godhanam R.

40 1 godha (sum[?] nam) R. — 2 skr.
 f. ltr. Githupprüf in Pancarātra I,
 proveloka — 3 nāndagovaput.
 te prasūde R.; Vgl. Pr. 26; wohl
 Tisrithfester, freewegführender stütz-
 stützen Ausstrich in dem folgenden
 Briefe der Alten Githu. — 4 evam
 — 5 (na[?]) — 6 vadḍhai — 7
 (lu) phalāni — 8 guhne —
 9 (mai) kettiam evam duddha-
 di kkhūram tattaem chni-
 dam[?]; Sie nuzensifuligen Pass-
 un duddhadi (vgl. dubbhai Pi.

5544) und gējṣhādi (syl. 5544) gē-
jṣhādi in Urfeh Pi. 5548) pfaffen
die Weissagung verschafft zu fer-
ben; Statt jattaam könnte jet-
tiam mit aufsprachen tettiān
vermehrt werden, aber tattaam
findet sich nicht in dem pravēdaka
zu Pāñcarātra II. Wirkliche Vib-
spörung: „In dem Maße, als bei mir
(zu Kräfte) gemolten wird, in dem
gleichen Maße wird Milch gemol-
ten“, d. h. „Wann ein noch froh
d. h. so“. Hyl. Winternitz, Kōṣṇa-
stamm, ZDMG 44 (1920) S. 130: „je
mehr man die Kräfte einlöst, desto
mehr Milch geben sie.“ — 10. var
veṣām — 11 (mai.....?).

- 41 1 daṣalatta° — 2 pūṭanā —
3 °samyāori° — 4 rūvam —
5 āthānam — 6 (davi?) pādī-
dā (ni?) sā vi ; syl. Bhāg. .
P. X, 6; zu dūvī Pr. 12 und 21 —

4 °ppahārena — 8 vijñāṇa pā-¹³
titā sāpi.

42 1 °pari° — 2 pibāi — 3 bhakkhe
— 4 pāsam — 5 bhujjāi — 6
apara° — 7 vajjham — 8 accus
dual. auf die Frage Was? — 9 ni-
kkhitam — 10 Winteritz a. O., T.
130, Ann 5, „Gewißheit rukkhē°
oder rukkhe statt ekkē° zu lesen
sind.“ ekkē° gibt aber einen guten
Sinn. — 11 °vutte nandagopaput-
ra ekkasmin; dies Locativus abso-
lutus (°vutte ā / so) erklärt sich aus dem
selbstm. Charakter der Polklippe;
er erfüllt den Gedanken: Ich werde
Wissen über einen Mann als neu, ge-
wisst folgender (so ist oben gesagt
worden) h. / so. — 12 girati.

3 1 tedham (?), vgl. Pr. 30 — 2 mā-
do — 3 māṇṇam (ukkam) Quer-
streif. — 4 palambo — 5 °vesam
— 6 °ppahāro — 7 ppahārena

— 8 bhavatu. iti.

44 1 pari° — 2° vesam — 3 Kesi-
4° vesam — 5 Kopparo — 6 durī(?)
— 7 dānavah.

45 1 eva — 2 (a)-(ca) — 3 kundā°
4 2½ muf nāma ston naccebandham
nūlyfallen? — 5 hallīsakam; pīnā
in Tinkitform in G; if fete für s in diesem
Fall hat s' geffrieben — 6 pabyāmat.

46 1 savvāda(ne?)lena — 2 pu-
nnāna — 3 °rūvavesāo —
4 gacchāmo! ; in T. ist muf gova-
kannāo (gopakanyakāh) muf.
bringen, nyl Br. 26 — 5 gokkhi.
rapandarena — 6 dāmodarab.

47 1 pari° — 2 Gan: „nikkhamto" iti
syāt! nisKranta iti ca cchāyā. —
3 parivrtah.

48 1 jāgari(mē: tā) — 2 humbhā(rā)
satd° — 3 Li. T. 43 sthirat. dāt.
fester? — 4 sannaddhāādā.

49 1 hallīscam — 2 pakilanti —

3 karomi — 4 idam, ffrüffell-,
myl. Pr. 15 — 5 parissanto — 6
desādo — 7. desād.

50 1 °rūvo — 2 Khura° — 3 (da)
lanto K. — 4 megharavatti —
5 Gaṇ: ārtho dāraṭkānām go-
pasambandhakḥ — 6 Śṛṅgavyā-
pāraikḥ — 7 dalar K.

51 1 brnda° — 2 Gaṇ: cāneś' —

52 1 Gaṇ: itakḥ prāk „aristaraṣa =
bhakḥ — " iti pāṭhanūyam bhāti,
uttaram sa „dāmodarakḥ — " iti.

53 1 Gaṇ: „duṣpraśa" iti syāt —
2 ā — 3 (sauvartta? samvṛtto)
— 4 Gaṇ: Kathaṅcit Karmavad-
bhāvo boddhavyaḥ, āhidesika-
Kāryānityatvena yagabhāvaś ca.
Nasf Siv. II, List of Solec. 4 Hft für d. d.
Fötman. d. d. Matr. u. d. u. — 5 (Kōi)-
pāmi.

54 1 su(ni)a — 2 nof padigado zū
uorhoffen, myl. T. 13 Kā gāt, uor

āhu nim gahāṣṭya, abhāṣṭya-

Wintūny iṣṭ. Wyl. Pr. 15. — 3 Gaṇ:

„yūṣa himsāṅgām yūṣa ca”.

55 1 °sāba° — 2 °mahoraa°.

56 1 śaṅkhaṣaṅga.

57 1 Gaṇ: sa iti śeṣaḥ — 2 hiṅ.
— 3 °kāntidrutendra°

58 1 varāṭhā — 2 vimaranti — 3 dis-
sadi — 4 Karomi — 5 Kərbuffa
bhodu! Wyl. Pr. 33 — 6 Kumtha-
vaḷāam — 7 nidhyāyāmi.

59 1 āḥ ṅ. — 2 haṭṭṣaam.

60 1 esu — 2 °kārehi — 3 āārav.
— 4 avacinoti — 5 pari°.

61 1 Gaṇ: „lohitādeḍḍajbhyah Kyaṣ”
(3. 1. 13.) iti dhūmaśabdāt sūtra.
mate Kyaṣ bodhyo lohitādeḍḍāt

62 1 °krāntavān ṅ. — 2 ḡ ṅim ṅ. —
3 ḡ!

63 1 Karanti — 2 °sarūro — 3 saṅ-
ghehi — 4 (a)paḷā° — 5 etāni
saṅghair ṅ. f. w

64 1 okirañchi — 2 avari° — 3 sañ.
bhā (va? gya) mupa° — 4 pari°
— 5 pari° — 6 Athio-

66 1 G! — 2 G Quersprif. —

67 1 sa(me)ta° — 2 °bṛnda° —
3 (deha)syā°.

68 1 hi K. — 2 madhuritke.

69 1 hatthīva — 2 tin rllb dē
ist für den Tōryā-Matrimon aut-
sprechend als Tōry nō fāfassen. Ein
Kann unter dem Tōryat. ist Abfand?
(dāmōdara) im Prätit zu Kūya
werden, syl. Pi. 581 Athavēi =
sthāpāyati — 3 (lam)ga° —
4 (addhida?) Karanasandhāban-
dhappakārehi; Pr. 22 fñst addhi-
da als Part. Perf. Pass. ist Causat.
non rdk.

70 1 Gañ: dhrtaye sentosēya —
2 (addhida?) Karanasandhābandha.
jrahārair — 3 prāsyatu.

71 1 Gañ: citramiti sāmānye na=

pūṃsakam cāvacānam ca, sar-
vesāṃ caritānām āścaryakā-
rāṭhavarastuttravivakṣayā vā
citramiṣṭy ekavacanem, svya-
yam vā.

42 1 °galia° — jivram — 3 ^{5. = adel(hu)}Sankha-patahan? — 4 °menjā.

44 1 °ivam — 2 (samrambham).

45 1 Kalebarāṇe — 2 raggam —
3 samvuttam — 4 Guṇf ājñā-
paya Q̄m̄stf̄ij.

46 1 °ksettraparā°, Jacobi aparā°
— ^{1st} Guṇf̄khamm̄v̄t̄i am Gan
remittit. — 3 Gan. Kartur
hetutvarivakṣātra boddhavyā!
evam viṣṇor ity atrāpi —
4 °Kra (du? to) h.

47 1 V̄m̄stf̄ij̄ hamerkūy? — 2 Gan
atra karmavadbhāvo boddhavyah,
msf Su II, List of Solec. Use of Ātm.
for Paresm. 3 In P Matr̄m̄b̄v̄iḡen .

Uelänge, Himmelen
und Metren der Hingfen.

aganitaparikhedā	Alt I, Nr. 10 - Mālinī
anudiamatte	III, 1 - Āryā
ataḥ pravīśya	II, 25 - Śloka
anantavīryaḥ	I, 4 - Upajāti
apīdamaḥ bṛnu	III, 10 - Śloka
aprakāśā iva	I, 16 - Śloka
abhinavakamala-	V, 9 - Bṛhaspati
ayam hi saptaṃ	II, 17 - Śloka
aham gaganasañcārī	I, 3 - Śloka
aham suparno	I, 21 - Upajāti
aham hi nīlaḥ	II, 23 - Upajāti
āpīdadāma-	V, 3 - Vasantatīlaka
imāṃ nadīm	I, 18 - Vamśastha
ekāṃśapatito	II, 18 - Śloka
etāḥ praphulla-	III, 2 - Vasantatīlaka
etā mattacakora-	IV, 1 - Śāndilavik
eso mhi juddhasajjo	V, 4 - Āryā
kaṃśe pramathite	V, 17 - Śloka

kasmīn jāte	II, 11 — Śloka
kāryānyakāryāni-	I, 28 — Upajāti
kim garjase	III, 14 — Vasantat.
kim daśtāḥ	III, 9 — Śloka
kim dr̥ṣṭavyaḥ	I, 11 — Śloka
kim etad bho	III, 8 — Śloka
kundodaro 'ham	II, 21 — Vasant.
.kṛtvā khurair	III, 4 — Upajāti
ko 'yam viniṣpalati	II, 4 — Vasant.
krodhena naśyati	II, 3 — Vasant.
kaumodakē nāma	I, 24 — Upajāti
.kōṭṇesu devāsura-	I, 4 — Upajāti
giritetakatina-	III, 11 — Mālinī
gobrāhmaṇādayas	III, 16 — Śloka
govardhanoddharaṇam	IV, 11 — Vasant
sa kṛabārriga-	I, 27 — Śloka
akro'smi kṛṣṇasya	I, 22 — Upajāti
caturṣāgaraparyantam	IV, 10 — Śloka
ciro'parodhasamprāpitah	V, 16 — Śloka
jāne nityam	I, 29 — Śālinī
jyeṣṭho 'yam mama	V, 13 — Baharṣinī.
tamasā samvṛte	I, 17 — Śloka

tuim āpatantam	V, 2 - Upajāti
tikṣṇāgram sūlam	II, 19 - Śloka
dāmodaro'iyam	IV, 5 - Upajāti
dārikā vā kumāro	II, 14 - Śloka
dārikeyam mṛtā	II, 16 - Śloka
duddinavinātta-	I, 19 - Āryā
drutaturagarathebha-	V, 12 - Mālinī
na cāham cira-	II, 8 - Śloka
nadanti suratūryāni	V, 14 - Śloka
nandako'ham	I, 26 - Śloka
nārāyaṇa names te	V, 18 - Śloka
nārāyaṇāya	I, 8 - Vasant.
nirbhakṣya kālīyam	II, 6 - Vasant.
niṣpakṣivṛṭayūtham	IV, 2 - Śṛṅgharā
patatyasaṁ puṣpamayā	I, 2 - Upajāti
pariṣvajāmi gādham	II, 9 - Śloka
prathamāsutavināśa-	I, 14 - Puṣpitāgrā
prabhṛtitaratnamakūṭam	IV, 13 - Vasant.
praviśya raṅgam	V, 7 - Upajāti
prahṛṣṭo yadi me viṣṇuḥ	V, 19 - Śloka
prāpto'smi tiṣṭha	V, 10 - Vasant.
bhaktiḥ parā mama	I, 5 - Vasant.

bhatam nabhastala-	II, 10 - Vasant.
bhramati nabhasi	I, 9 - Mālinī
madhukasyo rśch	II, 15 - Śloka
manojava snāruta-	II, 24 - Upejāti
mama pādēna nāgendra	IV, 12 - Śloka
murtiyeṣu janmo.	V, 6 - Vasant.
yatra yatra vāyam	III, 13 - Śloka
yudhyatrābhavatai	I, 20 - Śloka
yan mulinī pracalita	II, 1 - Vasant.
yaśmān na rakṣipuruṣāḥ	II, 2 - Vasant.
raktair vesuka-	III, 3 - Śārdūla
rudro vāyam	III, 12 - Śloka
roṣeṇa dhūmayati	IV, 9 - Upejāti
laṅkopamam mama	II, 7 - Vasant
limpatīva tamo	I, 15 - Śloka
lokānām abhaya-	I, 6 - Prāharṣiṇ
lokāloka mahū-	IV, 7 - Śārdūla
vickvas tamīna-	IV, 8 - Vasant.
vindhyamandarasūro	I, 12 - Śloka
viṣadāhana-	IV, 3 - Mālinī
visrtarudhira	III, 15 - Mālinī
visternalohita	V, 11 - Vasant.

śaṅkhaśūravayunt	I, 1 — Śārdūlav.
śaṅkhaśūham smi	I, 25 — Śloka
śāringo'smi viṣṇu-	I, 23 — Vasant.
sumtham viśumtham	II, 20 — Upajāti
śūlo'smi bhūtam	II, 22 — Vasant
śrīgāgrakoṭi-	III, 5 — Vasant
śmaśānamasthyād	II, 5 — Upajāti
śrīmān madāndha-	V, 8 — Vasant.
śrīmān imām	V, 15 — Vasant
śrutvā vraje	V, 1 — Vasant.
ṣaṇṇām sutānām	II, 12 — Upajāti
sāravān khalv ayaṁ	III, 7 — Śloka
sitetarābhugna-	IX, 4 — Upajāti
sauvarṇakānta-	II, 6 — Vasant.
smaratūpi bhayaṁ	II, 13 — Śloka
kuṅkaraśabdena	III, 6 — Upajāti
hrdayeṇcha	I, 13 — Śloka
lohamayamutṭhi—	V, 5 — Upajāti

sein den v. 42, 11 (Syn. 2) ist nicht
 richtig, es so in einem Katalogen.
 Am (mit jadaprahudi eingeleitet -
 den) Satz setzen sollte.